

ekmek ve gül

Esit, özgür, şiddetsiz
bir yaşam için
bir aradayız!

25 Kasım'da alanlardayız!

/EkmekveGül

posta@ekmekvegul.net

@ekmekvegul

/ekmekvegul

Dibekli

İÇİNDEKİLER

Eşit, özgür, şiddetsiz bir yaşam için yan yana, ayakta!

25 Kasım'da özgürlük için kadınlar sokakta.....3	Elif Turgut
LGBT'lere dönük saldırıların arka planı.....5	Cemre Kavuker
Sansür yasası kadınlara ne diyor?.....6	Burcu Yıldırım
Mahallede başörtüsü tartışması.....6	Adile Doğan
Sansür mü, ne alakası var ya!.....7	Filiz Gür
Bir kıyafeti tek başıma alamadım.....7	
Şiddetsiz bir hayat birleşmekle mümkün.....8	Satı Burunucu
İÇİMİZDEN BİRİ.....9	Sırma Dolar
Tankların gölgesinden çıkacağız!.....10	Gülşah Kaya
Yaşamlarımız dört duvar arasında yitip gitmesin diye.....10	Zekine Dünder-Kıvılcım Eftelya
'Bu protesto değil devrim'.....11	Nazlıcan Ateş
Özgürlük için kadınlar ayakta.....12	
Güvenli mi kampüs? Keşke!.....14	Zeynep Tağtekin-Görkem Yıldız
Yetim çocukların maaşına göz koyandan.....14	Selin Kurşun
Cinsiyetçilik her yerde.....14	Ilgın Çeribaş
Aramıza hoş geldin Rojda.....15	Hatice Kelleci
Aileler aranmadan arkadaşlarımızla sohbet bile edemiyoruz.....15	
Amasra'daki maden kazasının ardından.....16	Hilal Tok
Soma'nın gösterdiği gerçekler hiçe sayıldı.....17	Dilek Omaklılar
Kira ödesek ekmek alamıyoruz.....18	Neslihan Karyemez
Elde çamaşır yıkamaya mahkumiyet.....19	İlkem Sevinç
Ceren'i ayakta tutan dayanışma.....19	Yüksel Yıldız-Zahide Kiper
Tüm çocuklar için birlikte mücadelele.....20	Gözde Meydan
Umuda dönüşen Ekmek ve Gül.....21	Evin Turgut
Kantini bile olmayan okullar.....22	
KİTAP.....22	Sedef Akçay
MEKTUBUMUZ VAR.....23	
Çak bir Kıvılcım!.....24	Elif Ergin

Bugün, asgari yaşam koşullarının dahi kalmadığı, açlıkla savaş verip yoksulluğa hapsedildiğimiz, bir bir haklarımızın tırpanlandığı, yalının bini havada uçururken sesimizin kısıldığı, ağzını açanın, gerçekleri yazanın hapse atıldığı, adımın sadece "kutsal aile" içinde tanımlandığı, işçi cinayetlerinin "kader", "fitrat" sayıldığı günler geçiriyoruz. Ev içinde, işyerlerinde yaşadığımız sorunlar, şiddet, taciz, içine itildiğimiz açmaz ise cabası. Yaşamlarımız bizzat devlet eliyle şekillendirilmeye çalışılırken bu karanlığı aydınlatan bir kapı aralanıyor yine bu günlerde. Yaşadıklarımızın kaderimiz olmadığını, kaderimizi belirleyecek olanın örgütlülük ve mücadele olduğunu fısıldıyor yeniden Mirabal kardeşler.

Faşist diktatörlüğe karşı özgürlüğün, direnişin, dayanışmanın sembolü olan Minerva, Maria-Teresa, Patria Mirabal yani namıdiğer Kelebeklerden güç alıyoruz bugün yine yeniden.

İsmi tarih sayfalarına diktatör olarak geçen Rafael Trujillo tarafından yönetilen Dominik'ten aydınlatıyor mücadelemizi Miraballar. Diktatör Trujillo'nun 31 yıl yönettiği ülkede sadece baskı ve zulüm hüküm sürmedi, diktatörlüğe karşı direniş ve mücadele de örgütlendi. Zulme baş eymeyen Mirabal Kardeşler de bu düzeni değiştirmek için büyük baskılarla rağmen mücadeleden asla vazgeçmedi.

25 Kasım 1960'ta cezaevindeki eşlerini ziyaretten dönerken diktatörün askerleri tarafından yolları kesilen üç kız kardeş tecavüze uğrayıp vahşice katledildikten sonra bir uçurumdan atıldı. Mirabal Kardeşlerin ölümüne trafik

Çizim: Berivan Doğan

kazası süsü verilmişti. Mirabalların ölümü ülkede diktatörlüğe karşı bir isyanın fitili de ateşledi.

Tam bir yıl sonra, 1961 yılında yükselen halk hareketi ile Trujillo diktatörlüğü yıkıldı. 1981 yılında ise Dominik'te toplanan Latin Amerika Kadın Kurultayında 25 Kasım, Kadına Yönelik Şiddete Karşı Mücadele ve Uluslararası Dayanışma Günü olarak kabul edildi. İşte bugün Mirabal kardeşlerin tarihi, bu tarihin taşıdığı anlam dünyanın her yerinde kadınları harekete geçirmeye devam ediyor. 61 yıl önce Mirabal kardeşler kadınların mücadelesinin şifresiyken bu mücadele bugün İran'da ve dünyanın her yerinde Mahsa'nın saçlarına dönüşüyor. Maden ocak-

larında evlatları, eşleri katledilen kadınların sesine ulaşıyor, çocuğunun boğazından bir lokma geçsin diye okula su şişesiyle çorba taşıyan annenin öfkesine karışıyor...

Bu ay dergi sayfalarımız faşist iktidarların haklarımızı gasbetmesine karşı kadınların özgürlükleri için sokağa çıktığı, vazgeçmediği, örgütlediği ve örgütlendiği örneklerle dolu yine. "Yaşamak istiyoruz" sözünü dünyanın dört bir yanında yükselten, Türkiye'de ve dünyada ayağa kalkan kadınların mücadele şifrelerini anlatıyoruz.

Başörtüsü tartışmalarından sansür yasasına, LGBT'lerin hedef gösterilmesinden kadınların yaşamları ve hakları pahasına "aile müessesesi"nin korunmasına, iş-

yerlerinde, sokaklarda, üniversite kampüslerinde yaşanan şiddetten maden facialarında en yakınlarını kaybetmiş kadınların sessiz çığlıklarına pek çok şey var. Barınma, beslenme sorunu karşısında kadınların kendine ve birbirine çözüm oluşları, umut taşımaları da var elbette

Artık bekleyecek bir günümüz bile yok, verilen vaatlere karnımız tok. Hayatımızı gasbedenlere karşı hareket geçme zamanı. Bu 25 Kasım'da da Ekmek ve Gül olarak eşitsizliği, yoksulluğu, şiddeti değil, refahı, özgürlüğü, eşit bir yaşamı hak eden kadınların, LGBT'lerin sesi olacak, mücadeleyi birlikte sırtlayacağız.

ekmek ve gül
posta@ekmekvegul.net

Kapak çizimi: Dilan Uğurlu/Ekmek ve Gül

Günlük EVRENSEL Gazetesi'nin ücretsiz özel ekidir.

Türü: Yaygın süreli
Bülten Basın Yayın Reklamcılık
Tic. Ltd. Şti.

Adına Sahibi: Kürşat Yılmaz
Genel Yayın Yönetmeni: Fatih Polat
Sorumlu Yazışleri Müdürü: Görkem Kınacı

Yönetim Yeri: Mehmet Akif Ersoy Cad. Mehmet Çıbıkcı İş Merkezi No: 2
K: 2 İşyeri No: 21 Şirinevler/B.Evler-İSTANBUL
Tel: (0212) 909 48 01
Faks: (0212) 654 15 04

Dağıtım: Turkuvaz Dağıtım AŞ **İstanbul Baskı:** Kuzey Veb Ofset San. Tic. Ltd. Şti Tayakadın Mah. Yassıören Cad. No:75/1 Arnavutköy/İstanbul Tel: 0212 682 61 62 **Adana Baskı:** Arslan Güneydoğu Gazetecilik, Matbaacılık ve Kağıtçılık A.Ş. Yeni Doğan Mh. 2108 Sk. No: 18/A Yüreğir/ADANA **Ankara Baskı:** Arslan Güneydoğu Gazetecilik, Matbaacılık ve Kağıtçılık A.Ş. Saray Osmangazi Mh. Sütçü İmam Sk. 2108 Sk. No: 33 Pursaklar/ANKARA **İzmir Baskı:** Arslan Güneydoğu Gazetecilik, Matbaacılık ve Kağıtçılık A.Ş. Metal İşleri San. Sit. 2. Caddesi No.93 Kısıkköy, Menderes/İzmir

25 KASIM'DA ÖZGÜRLÜK İÇİN KADINLAR SOKAKTA

Gericileşen, saldırganlaşan dünyada

Elif TURGUT

Ne zaman farklı ülkelerdeki yaşam koşullarına, devlet politikalarına dair karşılaştırmalar yapılırsa “Coğrafya kaderdir” tespiti tekrar tekrar önümüze düşüyor. Bartın’da gerçekleşen maden patlamasının ardından da festival yasaklarının ardından da 20 dolara bir Avrupa ülkesinde marketten ne kadar da çok şey alınabildiğini gösteren Youtube videolarının altındaki yorumlarda da... Böyle bir tespit, içinde yaşadığımız ülkenin haline öfkelenip üzüldürken, aslında “kaderimiz” haline getirilen koşulları coğrafyamızın “değiştirilemez kültürüne”, “alışkanlıklarına” atfediyor. “Ne yapalım biz de Orta Doğu’da doğmuşuz, burada da kültür bu, halk böyle, yönetimler böyle gerici ve otoriter...” Aynı zamanda başka bir “coğrafyada” yaşasak hayalini kurduğumuz demokratik, refah yaşama kavuşabileceğimiz alt metnini de taşıyor. Kadınları şiddete karşı koruyan mekanizmaların yağmaya açılması, kadınların “din, aile” denerek baskı altına alınmaya çalışılması, kadınların demokratik haklarına saldırılar sadece Orta Doğu’da yaşayan kadınların “kaderi” değil. Dünyanın gidişatı bugün aksini ispatlıyor.

İtalya’dan İsveç’e, Fransa’dan Macaristan’a faşist partilerin iktidara geldiği, kendi “tek adamlarını” oluşturmak üzere harekete geçtiklerini görüyoruz. Bugün dünyada faşist partiler iktidara geliyor, “demokratik” olduğunu iddia eden ülke yönetimleri söz konusu savaş olduğunda savaştan taraf tutuyor, faşist iktidarlar güçleniyor. Hele de söylemleri o kadar ortaklaşıyor ki... Adeta farklı farklı “tek adamlar” tek bir ağızdan konuşuyor. Hepsisi de iktidarının sac ayaklarından birini “ailenin kutsallığı”

ailenin bütünlüğü.” Bunlar zaten kendi ülkemizde hiç yabancı olmadığımız söylemler. Dünya genelinde de yabancı değil artık.

‘KADIN DOĞUM İÇİN’

İtalya’nın yeni seçilen “karizmatik kadın lideri” Giorgia Meloni, ülkesindeki genç kadınlara ve orta sınıfa seslenen, kürtaj karşıtı, geleneksel aileye yönelik politikaları ile yükselen kadın öfkesini kendisine yedeklemek üzere sermaye cephesinin lideri olarak öne çıkıyor. Meloni ve partisinin, Mussolini’den devraldığı “Tanrı, Aile, Anavatan” sloganı, politikalarının özünü oluşturuyor. Toplumda yükselen yoksulluğa, eşitsizliğe karşı öfkeyi mültecilere, LGBTİ’lere ve haklarını isteyen kadınlara yönelten bir söylemle, öfkeyi yanlış yerlere kanalizasyon yapmak mahir bir siyasetçi kendisi.

la getirildi.

ARADAKI 7 FARKI BULUN!

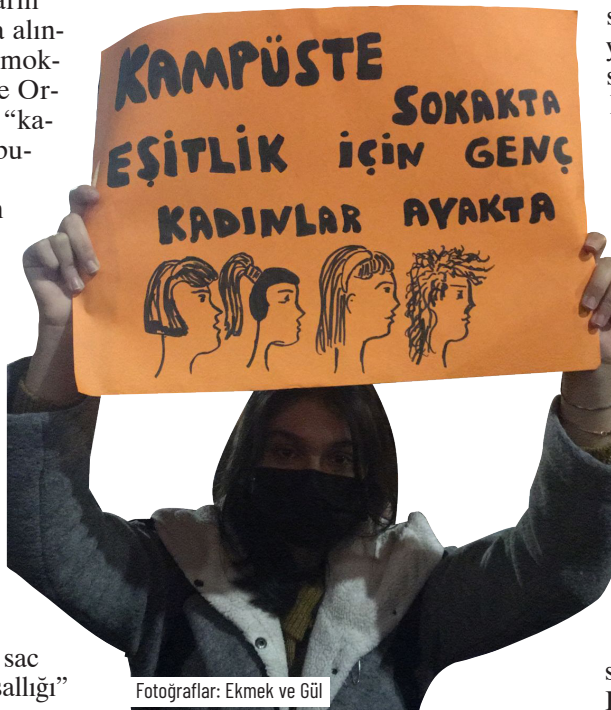
İtalya’nın Erkek Kardeşleri seçim süreci boyunca “anne, baba, çocuktan oluşan normal aile”yi güçlendirmeyi amaçladıklarını deklare etmekten de hiç geri durmadı. Kadınlara birinci rol olarak kutsal anneliği yükleyen ve LGBTİ ayırmacılığı yapan bu söylemi nereden tanıyoruz? Türkiye? Bugün başımıza örülmüş anayasa tartışmalarının bir ayağı da “ailenin bir kadın ve bir erkekten oluştuğu” tanımı getirilmesi değil mi? Türkiye’de bu tartışmalar süredür çok benzer bir süreç Macaristan’da yaşandı bile. Sonuçta tek adamlar tek ses ve birbirlerinin yolundan gidiyorlar. Macaristan’da on yıldır görevde olan Başbakan Victor Orban başkanlığındaki hükümet, iktidara geldikten sonra anayasada pek çok değişiklik yaptı. Bu değişikliklerden biri bizim bugünkü gündemimizin aynısı: 2020 aralık ayında Macaristan’da yapılan anayasa değişikliğinde aile tanımıyla ilgili, “Macaristan, bir erkek ve bir kadın arasında gönüllü karar temelinde oluşturulan evlilik kurumunu ve ulusun hayatta kalmasının temeli olan aileyi korur. Aile ilişkisinin temeli evlilik ve ebeveyn-çocuk ilişkisidir. Anne kadın, baba ise erkektir” ifadeleri de yer aldı. Ülkenin anayasal kimliğinin Hristiyan kültürüne dayalı olduğu ve çocuklara bu kapsamda eğitim sağlandığı belirtilirken, Anayasa, “Macaristan’ın anayasal kimliği ve Hristiyan kültürüne dayalı değerlere uy-

*İktidarlarını korumak için nabza göre şerbet verdiler, yeri geldiğinde “Batıcı” yeri geldiğinde “Milli” oldular.

*Kendileriyle hareket eden patronları ihyâ ettiler ya da etmek üzere programlara sahipler. Örneğin Forbes’un en zengin 33 Macar listesindeki 7 kişinin hükümetle yakın ilişkileri var.

*Muhallif gazete ve gazetecileri sevmiyorlar. Mesela Orban’ı da uzun süredir muhalif bir gazetecinin karşısında gören olmadı. Röportaj vereceği zaman, kendini pohpohlayacağından emin olduğu devlet kanallarına ya da ‘dost’ medya organlarına çıkıyor. Tanıdık geldi mi?

*Erdoğan da Orban da yeterince güç elde edince bunu demokrasiyi iyice daraltacak bir anayasa değişikliğiyle taçlandırdılar ve tüm kritik kurumları ele geçiriyorlar. 2013’teki Anayasa değişikliğiyle Orban durdurulamaz hale geldi. Anayasa Mahkemesi, Merkez Bankası, Yüksek Seçim Kurulu gibi kritik kurumlarla birlikte çok sayıda özerk görümlü kurum, Orban’ın yandaşlarıyla dolmuş durumda. Giorgia Meloni’nin henüz harekete geçirecek vakti olmamış olsa da başkanlık sistemine geçiş hükümet programında yer alıyor. Meloni’nin başkanlık sistemini gerektirmesi yönetimi tek elde toplayarak kriz, savaş gibi ağır dönemleri “kolayca” atlattık. ➔

Fotoğraflar: Ekmek ve Gül

Yani birbirlerinin dünü, bugünü ve geleceklerini...

Kürtaj hakkı pek çok ülkede yasaklanmaya çalışılıyor, ABD bunun en güncel örneklerinden biri. Bazılarında ise yasal ama fiilen erişmek namümkün! Mesela Türkiye. Polonya'da yıllardır kadınlar zaten Avrupa'nın en geri kürtaj yasası daha da geriye götürülmesin diye savaş veriyorlar.

MİLYONER SAYISI ARTIYOR

Farklı farklı coğrafyalardaki bu söylem benzerliği nasıl bir potada eriyor? Dünya genelinde bir avuç zengin, zenginleştiçe zenginleşiyor ama dünya halkları bir o kadar yoksullaşiyor. İsviçre Bankası Credit Suisse'in 2022 Küresel Varlık Raporu'na göre küresel çapta dolar milyonerlerinin sayısının önümüzdeki beş yıl içinde yüzde 40 artması öngörülüyor. Aynı banka kişi başına düşecek servetin yüzde 28 artarak 2024'te 100 bin doları aşacağını öngördü ama ne var ki servetler kişi başına eşit dağılmıyor! Hatta öyle ki serveti üreten kitleler, kitleler halinde yoksullaşıyor, üretme el koyan milyonerler milyarderler haline geliyor. Patronların daha da zenginleşmesinin önünü açan politikalar halka "kurtarma programı" olarak sunuluyor, Bu kurtarma paketlerinin halkı daha da fazla açlıkla, güvencesizlikle, şiddetle, gelecek kaygısıyla baş başa bıraktığı ortaya çıkınca yükselen öfke, patronlara hizmet eden devletler ve onların güvenlik güçleri tarafından en sert önlemlerle, şiddetle bastırılmaya çalışılıyor. Devletler emekçilerin karşısında olduklarını tüm politikalarıyla neredeyse apaçıkça deklare ediyorlar.

NEDEN HEP BİR AĞIZDAN KUTSAL AİLE?

Dünya genelindeki bu yoksullaşma, birilerini zengin edip halklara ölümü reva gören savaş, göç, en çok kadınları etkiliyor. Dünyada yükselen faşist dalga ve kadınlara dönük özel söylemleri ile bu artan yoksulluğun bir bağlantısı var elbette. Ekonomik olarak emekçilerin

25 KASIM'DA, TARİHİN HAKKINI VERELİM

İŞTE bu uluslararası tablo, 25 Kasım'ın tarihinin hakkını vermemiz gereken süreçte almamız gereken rolü de gösteriyor bize.

Latin Amerika'da küçük bir ada ülkesi olan Dominik, 1930-1961 yıllarında, tam 31 yıl boyunca Rafael Trujillo diktatörlüğü tarafından yönetildi. Ancak bu 31 yıl boyunca halk, altında ezildiği baskıya, zulme karşı direnişi ve mücadeleyi sürdürdü. 25 Kasım 1960 tarihinde diktatörlük güçleri tarafından tecavüz edilerek öldürülen 3 kadın, Mirabel Kardeşler, diğer adıyla Kelebekler tüm dünyada kadınların şiddete, eşitsizliğe,

baskıya karşı hep bir ağızdan ses çıkardığı, sokağa çıktığı 25 Kasım Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası Mücadele Günü'nün sembolü oldu.

Diktatörlerin birbirlerinden ve tarihlerinden öğrendikleri çok şey var. Bizim de birbirimizden ve tarihimizden öğrenmemiz, birbirimizi güçlendirip, tarihi rolümüzü oynamamız gerekiyor.

Bu 25 Kasım'da açlığa, sefalete, hak gasplarına, eşitsizliğe, özgürlük düşmanlığına karşı... Tüm dünyadaki kız kardeşlerimizle birlikte eşitliğin, özgürlüğün ve şiddetsiz bir hayatın kazanılabileceğini göstereceğiz.

Fotoğraf: Ekmek ve Gül

apaçık karşısında olduğunu ilan eden iktidarlar, "kutsal aile, LGBTİ karşıtlığı, dini birlik, ahlaki değerler, dini değerler" gibi söylemleri yoksulluğa terk ettiği halkı kendine yedeklemenin bir aracı olarak kullanıyor, devleti kendi iktidarlarını güçlendirecek şekilde yeniden yapılandırmanın bahanesini oluşturuyorlar.

Mevcut hoşnutsuzluğu patronların çıkarlarına yedeklemek isteyen kapitalist devletler, gerici, şoven, militarist, kadın düşmanı politikalara daha çok sarılıyor. Sınıf politikası etrafında örgütlenme olanaklarından yoksun işçi ve emekçiler, kriz yüzünden tarumar olmuş ve artan oranda proleterleşen üretici köylü ve küçük burjuva kesimler, hızlı bir yoksullaşmayla karşı karşıya kalan orta sınıf giderek daha fazla sağ faşist partilerin etkisi altına giriyor. Tabii sadece hoşnutsuzlu-

ğu bastırmak için kullanmıyorlar bunu; kadınları güvencesiz, ucuz emek olarak sömürmenin, "kadınların yapabileceği işlere" kamuda bütçe ayırmamanın en temel ve "meşru" yolu olarak kullanıyorlar.

ÖNCE AİLE!

Neoliberal politikalar ile çocuk bakımı, yaşlı, hasta bakımı gibi kamu hizmetlerinden elini ayağını çeken devletler tüm bu sorumlulukları kadınlara yüklediler bile.

Çocuğun bakımı kadında, eğitimde sağlıkta karşılanmayan hizmetleri ikame etme görevi kadında, yoksulluğu yönetme, olmayanı oldurma görevi kadında... Kadın sadece bu koşullarda hayatta kalması mümkün olmayan aile içinde bir "yapıştırıcı" göreviyle donatılınca, aileyi bir arada tutmak gibi imkansız bir görevle baş başa bırakılınca kadının ne yaşama hakkı kalıyor, ne boşanma, ne çalışma, ne de çocuk doğurup doğurmaya çağına karar hakkı kalıyor... Kadının birincil "kariyeri" annelik olunca, ne eşit işe eşit ücret kalıyor ne güvenceli çalışma. Pek çok sosyal hakkı ortadan kaldıran esnek çalışma, "ailenin ve iş yaşamının uyumunun sağlanması" denerek ka-

dınların haklarını gasbederek tüm çalışma yaşamını güvencesizleştiren bir çalışma politikası oluyor.

Tüm bunlar cemaat ve tarikatlarla daha yüksek sesle "kadınların eşitliği tartışması tehlikelidir, aileyi yıkar" sözünü söyleme haddini veriyor. Kadını korumak ve güçlendirmek yerine tüm kadın politikasını kadın erkek eşitsizliğini derinleştirip aileye sıkıştırmak üzerinden kuran iktidarlar bunlara kapı açıyor. Kadınları, çocukları koruyan uluslararası sözleşmeler gerek göçmenler bahane edilerek gerek "değerler" bahane edilerek tartışmaya açılıyor.

HOŞNUTSUZLUK EYLEMLERDE KENDİNİ GÖSTERİYOR

Ancak tablo buyken emekçiler arasında, kadınlar arasında, gençler arasında hoşnutsuzluk da bir o kadar artıyor. Geçim sıkıntısına karşı işçi ve emekçilerin güvenceli bir yaşam özlemi sendikalaşma, toplu iş sözleşmesi mücadelelerinde kendini gösteriyor. Kadınların şiddetsiz bir yaşam istenci, kendi bedenine dair bile söz söyleyemez hale getirilmesine karşı öfkesi kitlesel protestolarla sokaklara taşıyor. Üniversite öğrencilerinin artan gelecek kaygıları her gün daha da yan yana gelmeye mecbur bırakıyor.

DÜNYADA BASKILARA KARŞI KADINLAR SOKAKTA

İki ayı aşkındır İran'da gördüğümüz, işte bu mücadelelerin birleşmesi... Kadınlar üzerinde zorunlu örtünme ile kurduğu baskı mekanizmalarını iktidarının en önemli sac ayağı haline getiren İran rejimi, bugün o sac ayaklarından birini kaybetti. "Doğru örtünmediği" gerekçesi ile ahlak polisi tarafından öldürülen Mahsa Amini için sokağa çıkan kadınların ardından üniversiteler, liseler boykota çıktı, büyük petrol, çelik ve şeker fabrikaları grev ve iş durdurma kararlarını ilan ettiler. Doktorlar, sağlık çalışanları, öğretmenler, eğitim emekçileri greve çıktılar. Kadınların öncülüğünde başlayan mücadele İran rejimine karşı toplu bir halk hareketine dönüştüğünü görüyoruz. Her ne kadar İran rejimi tankla tüfikle halka saldırsa da protestolar sürüyor. İşyerlerinde işçi komiteleri, üniversitelerde öğrenci komiteleri aracılığıyla örgütlenen eylemler gittikçe daha planlı hale geliyor. İranlı kadınların özgürlük talebi bir halkın baskıya karşı özgürlük talebi haline geliyor.

Tüm dünyada kadınlar cendere altına alınmaya çalışılırken susup oturmuyor. Kimi yerde cılız, kimi yerde güçlü örgütlenmelerle bu cendereyi kırmak için harekete geçiyorlar.

Türkiye'de de gördüğümüz bu.

Büyük bir baskı rejimi kurarak, ses çikararak sansür yasasıyla susturarak, insanların birbirine güç vermesinin önüne geçmek için tüm örgütlenme, ifade etme haklarını kısıtlayarak çalmaya çalıştıkları maya, tutmuyor.

Türkiye'de ve dünyada... Kadınlar haklarından ve hayatlarından vazgeçmiyor!

Ellerini rahminin üzerinden çek | Fotoğraf: Unsplash

LGBTİ'lere dönük saldırıların arka planı:

MEVZU HEPİMİZİZ!

Cemre KAVUKER

Her güne başlarken o gün yapacaklarımızı şöyle bir gözden geçiriyoruzdur dolabın karşısında. Nerelere gidilecek, hava durumu nasıl bla bla bla. Tüm bunları düşünürken kafamızda o günün kombini de şekilleniveriyor. Renkler uyumlu mu, şık mı spor mu giyindik diye düşündükten sonra en son bir soru geliyor akıllara 'Acaba bu kıyafetle rahat eder miyim?' Kafada oluşan düşünce balonunu şöyle bir sallayıp yok ettikten sonra işte evden çıkma vakti geldi. Toplumda en çok hayatına müdahale edilenler, toplumsal rol yüklenenler biz kadınlar oluyoruz. Sabah dolabın önünde geçen o sürenin sonunda oluşan kısa süreli kararsızlığın sebebi de bize dayattıkları toplumsal rol. Ne giyeceğimize, neler yapacağımıza, saat kaçta nerede olacağımıza dair söylenen sözler bir anlık kafamızda belirse de hop uçup gidiyor sonunda.

LGBTİ FOBİSİ: İKTİDARIN KULLANIŞLI SOPASI

Ekim ayını da bu düşüncelerin uçup gittiği hızda bitirdik. Geçtiğimiz ay geldiği gibi giderken ardında pek çok şey bıraktı. Kemal Kılıçdaroğlu'nun başörtüsüne dair kanun teklifi vereceklerini açıklamasının ardından Cumhurbaşkanı Erdoğan da "Anayasa değişikliği yapalım" diyerek şapkadan yine "ailenin güçlendirilmesi" söylemini çıkardı. Aslında "ailenin güçlendirilmesi" söylemleri bugünün tartışması değil, AKP hükümeti iktidara geldiği günden bugüne kadınların haklarını geriye götüren tüm düzenlemelerin adını "ailenin güçlendirilmesi" koydu. Bir yandan bir ailenin hayatta kalmasının neredeyse tüm olanakları birer birer ortadan kaldırılırken -temel ihtiyaçların karşılanmasının imkânsız olduğu ücretler, barınma, gıda, fatura sorunları, eğitimin, sağlığın, sosyal hizmetlerin özelleştirilmesi, tüm yükün kadınların üzerine bırakılması- diğer yandan kadınların bu yükü "rızaıyla" olmadı "zorla" üstlenmesi için de ideolojik bir bombardımana da tabi tuttu toplumu. Kadınlarla erkeklerin eşit olmadığını söyledi, boşanmaların önüne geçmek için yasaları bir sopa gibi kullandı, toplumda kadınlara yönelik düşmanlığı

Fotoğraf: Ekmek ve Gül

Toplumsal kazanımları, örgütlülüğü, değişim, özgürlük talebini bozguna uğratmaya çalışırken, bir yandan da yükselttikleri nefret söylemleri ve hak gasplarıyla LGBTİ'lerin yaşam haklarını yok ettiler...

pekiştirdi, dini alet ederek, gerici cemaat ve tarikatların toplumsal rolünü güçlendirerek, erkekleri kadınlara şiddet uygulamaya adeta teşvik ederek, kadınlara yönelik şiddeti cezalandırmayarak kadınların tepesine adeta "balyoz" gibi indi.

"Aile", bir yandan yoksullar için hayatta kalmanın tek çaresi, diğer yandan ise içine tıklıdıkları bir hapishane haline geldi. Sıkıştığı yerde devreye "LGBTİ fobisi" soktu iktidar devreye. "Aileyi yıkan sapkın güçler", "çocuklarımızı elimizden alacak uluslararası lobiler" diye diye LGBTİ'leri birer korku nesnesi haline getirip, toplumu ikna edemedikleri her değişiklik için devreye bu fobiye saktular.

HER ADIMDA HAZIR BAHANE

Şimdi bir ay geriye gidelim. Saraçhane'de Büyük Aile Buluşması adı altında LGBTİ karşıtı bir miting gerçekleşti. İstanbul Valiliğinin izninde, RTÜK'ün "kamu spotu" diyerek çağrısını yaptığı bir miting. Kürsü konuşmalarında kadın eylemleri, öğrenci kulüpleri, 6284 sayılı şiddetin önlenmesi yasası hedef gösterildi, LGBTİ örgütlerinin kapatılması için imzalar toplandı.

Mevzu Saraçhane'de başlamadı tabii ki.

Baroları bölmek istiyorlardı, buna meşru gerekçeler uyduramadılar, pat, "Barolar LGBTİ'yi savundu, Diyanet İşlerine kötü laf ettiler" diyerek yasal düzenleme yaptılar. Boğaziçi Üniversitesine kayyum atayıp diğer üniversitelerde yapacakları köklü değişiklikler için örnek yaratmak istediler, büyük bir tepki ve hareket olunca "LGBTİ'ler kampüste dine hakaret ettiler" diyerek büyük bir tutuklama furçası başlattılar. Üniversitelerde öğrenci topluluklarının kapatılmasında, mezuniyet törenlerinin iptal edilmesinde hep aynı söylemi kullandılar. Onur Yürüşlerini büyük bir tehdit olarak görüp yasakladılar.

Öncesinde, şiddete karşı devlete sorumluluklar yükleyen İstanbul Sözleşmesi'ni yok etmek için kullandıkları hiçbir argüman tutmayınca, "Bu sözleşme aileyi dinamitliyor, LGBTİ'lerin sapkın emellerine hizmet ediyor" diye bir laf tutturup, toplumu böyle ikna etmeye çalışmışlardı.

Her seferinde, bir yandan toplumsal kazanımları, örgütlülüğü, değişim, özgürlük talebini bozguna uğratmaya çalışırken, bir yandan da yükselttikleri nefret söylemleri ve hak gasplarıyla LGBTİ'lerin yaşam haklarını yok ettiler... Aslında 20 yılda 'aileyi güçlendirme' adı altında, LGBTİ'lere karşı ayrımcılığı da derinleştirmenin adımlarını attılar.

SALDIRILARI ANAYASAL DÜZLEME ÇEKME HAMLESİ

Şimdi kadınların kazanılmış hak ve özgürlüklerine yönelik saldırılar ve LGBTİ'lerin yaşam haklarının ortadan kaldırılması için yapılan hamleleri anayasal bir düzleme taşımaya çalışıyorlar. Böylece iktidar toplumsal hayata ve özel hayata yönelik müdahalelerini derinleştirirken, laikliği iyice kadükleştiriyor, kadınların kılık kıyafeti üzerinden toplumu siyasetten bölüp, aileye ilişkin düzenlemelerle de Medeni Kanun'dan Ceza Kanunu'na bir sürü alanda kazanılmış hakkın geriye götürülmesine zemin yaratıyor.

TÜM DÜNYADA BENZER TABLO

Bugün iktidarın söylemleri ve politikaları dünyada yükselen kadın düşmanlığı ve homofobik söylem ve politikalarla bağımsız değil. Örneğin 2021 yılının temmuz ayında Macaristan hükümeti 'reşit olmayanları koruma' bahanesi ile LGBTİ'leri destekleyen şirketlerin eğitim ve reklam faaliyetlerini yasaklayan yasayı yürürlüğe soktu. 2022 temmuz ayında İran'da iki LGBTİ hakkında 'eşcinselliği teşvik ederek toplumu yozlaştırma' suçlamasıyla idam kararı verildi.

'Aileyi güçlendiriyoruz', 'aileyi koruyoruz' diyerek yürütülen tüm politikalar kadınların, LGBTİ'lerin kazanılmış hak ve özgürlüklerine, yaşam haklarına birer müdahaledir. Ne giydiğimizle, nasıl yaşadığımızla, cinsel yönelimimizle kavga ederek tüm haklarımız elimizden alınmak isteniyor. Tüm bunları yaparken LGBTİ'lere yönelik nefret söylemini de yükseltiyorlar. Ama diğer yandan da yaratılan nefret ortamına, hayatımıza yapılan müdahalelere karşı kadınlar, LGBTİ'ler ülkenin ve dünyanın dört bir yanında sokaklarda ses çıkarıyor. İran'dan Macaristan'a, Türkiye'ye kadınlar, LGBTİ'ler haklarından ve hayatlarından vazgeçmediğini sokaklarda gösteriyor.

Fotoğraf: Şehlem Kaçar/csgorselarsiv.org

Sansür yasası kadınlara ne diyor?

Burcu YILDIRIM
Ankara

“DEZENFORMASYONLA mücadele” iddiasıyla AKP ve MHP tarafından hazırlanan, basın ve ifade özgürlüğü, haber alma hakkının yanında en çok da kadınların hayatını etkileyecek Sansür Yasası geçtiğimiz ay Meclis’ten geçti. Bu yasayla gazetecilerin yargılanması daha kolaylaştırılırken, “yanıltıcı bilgi” olduğu öne sürülen haber veya sosyal medya paylaşımlarını beğenen kişiler dahi “yanıltıcı bilgiyi alenen yayma” cezasından hapisle cezalandırılabilir. Tabii bu bilginin yanıltıcı bilgi olup olmadığına, haberi yazanın, paylaşmanın akibetine de iktidar sahipleri karar verecek.

Sadece gazetecileri, sosyal medya kullanıcılarını değil; bir şekilde canına tak etmiş ve sonunda avazı çıktığı kadar bağırın ya da canını kurtarmaya çalışan kadınların da adalet beklentisi yanıltıcı bilgi kategorisinden dezenformasyona takılacak. Bu kadar emin konuşabilmemizin tek sebebi, kadınların yaşadıkları. Daha küçükken susmanın öğretildiği, itaat etmenin güzelleşmesinin yapıldığı, sevgilinin hep anlayış beklediği ama hiç anlamaya çalışmadığı, ‘sevgi’ bahanesiyle öldürülen kadınların hikayeleri... En yakınlarındaki erkekler tarafından şiddete uğrayan ya da öldürülen kadınların hikayeleri... Oyun alanlarımızdan, okul sıralarımızdan, adliye salonlarından, iş hayatından döşenen bu taşlar, hep ayağımıza takılıyor.

Ailenin baskısı, yargının erillliği ve sosyal devletin güvensizleştirdiği koşullarda kendine yol bulmaya çalışan kadınlar, son yıllarda sosyal medyadan seslerini duyurup büyük bir kamuoyu oluşturarak haklarını arıyor. Birçoğu böyle hayatta kalmayı başa-

riyor. Artık bahane edecek bir şeyi kalmayan kurumlar, harekete geçmek zorunda kalıyor.

Öte yandan koruma kararları olduğu halde öldürülen onlarca kadına şahit oluyoruz. Çoğunluğu karakollardan, savcılıklardan eli boş dönmüş olanlar. Şule Çet, cinayetinin üstü kapatılıyordu ki sosyal medyada oluşturulan kamuoyu ile yargının sorumlu davranması sağlandı. “İntihar” eden Şule Çet, baktık ki katledilmiş! Gelelim İpek Er’e, uzman çavuş Musa Orhan’ın cinsel saldırısına uğramış intihara sürüklenmiş ve 18 yaşında ölmek “kaderi” olmuştu. Orhan’a ne kadar sahip çıkılmaya çalışılsa da kadınların sesi o kirli ağı yırttı. Ümitcan Uygun, annesi dahil kaç kadının ölümünden sorumlu tutuluyor. İddialar araştırılıyor mu? Araştırılıysa muhakkak sadece uyuşturucu kullanmaktan ve özendirilmekten tutuklanmazdı. Şimdi bunların “yanıltıcı bilgi” olup olmadığına kim karar verecek; kadınları korumayan devlet mi? Onca tepkiye, onca itiraza ve dahi Anayasa’ya aykırılığına rağmen İstanbul Sözleşmesi’nden çıkılmasında bir beis görmeyen yüksek ve “bağımsız” yargı mı?

Tepeden turnağa dezenformasyonların bin bir türünü deneyimleyen kadınlar, yanılmayacak kadar güçlü ve haklılar. Kadınlar kendi geleceklerini hiçbir zaman başkalarının eline bırakmadı. Geçmişte olduğu gibi şimdi de biriken öfke, yükselen bilinç, adliye kapılarında neredeyse nöbet tutarak ezber edilen hukuk kuralları, adalet arayan kadınların rehberi olacak. Hayatta kalmayı çoğu kez dayanışmayla başaran kadınlar nasıl OHAL koşullarında Meclis’in kapısına dayanma cesaretini gösterdiyse, kendi iktidarlarını kurtarma peşinde olanlara da seslerini teslim etmeyecektir.

MAHALLEDE BAŞÖRTÜ TARTIŞMASI:

‘Bize bunlarla gelmesinler’

Adile DOĞAN
Tuzla-İstanbul

“DÖNÜP dolaşıp başörtüsünün konuşulmasından rahatsızım” diyor Fatma. “Bu ülkenin hiçbir meselede ilerlemediğini bir kez daha görüyorum. Bir zamanlar kamuda yasak olması yüzünden insanlar birbirine öcü gibi bakıyordu. Şimdi yeniden o duyguyu hissediyorum. ‘Türbanı yasal statüye kavuşturacağız’ diyenler aynı zamanda sansür yasasıyla toplumu baskı altına alıyor. Ne anladım bu işten? ‘Başörtüsüne özgürlük’ diyerek başka bir sürü özgürlüğü kısıtlamak, halkın birçok sorununu görmezlikten gelen bir tutum” diyor. Mahallede konuştuğumuz pek çok kadınla aşağı yukarı benzer sözler bu sözler.

Hem muhalif, hem de iktidara oy vermiş kadınlar bugünlerde başörtüsü tartışmaları konusunda aynı fikirdeler. Kılıçda-roğlu’nun hamlesini doğru bulmadıklarını, hatta kızdıklarını kadınlardan sıkça duymaktayız. İktidara muhalif olan ve ama farklı farklı partilere oy vereceklerini söyleyen kadınların genel eğilimini şu cümle özetliyor: “Bu iktidardan bıktık, tam gidecek derken yine türban meselesine sığınarak seçim kazanmaya çalışacaklar...”

‘BENİM MEVZUM SANSÜR’

“Bu yaşma kadar hep Ak Partiye oy verdim” diyen Esra, “Başörtüsüne özgürlük getirecek ama herhangi bir sosyal medya paylaşımı bile yapamayacak hale getiriyor. Kiracıyım, ev sahibi ciddi bir zam yaptı, aylardır yeni ev bulamıyorum. Ben de takipçisi çok olan bir sayfaya eleştirel bir yorum yaptım. Yedi sülalem aradı ‘Kaldır onu, tutuklanacaksın’ diye. Bu nasıl bir baskı, bu nasıl bir ortam? Benim sorunum konuşmamak” diyor.

‘BENİM MEVZUM CAN GÜVENLİĞİ’

Cemile, başörtüsü yasağını kaldırdığını düşündüğü için AKP’ye oy vermiş. Ama şimdi konunun açılmasına bile öfkeli. “Bakıyorum, başı örtülü olsun olmasın, bütün kadınlar can derdinde, kimse şiddetten

muaf değil” diyor. Cemile’nin kızı eşinden çok kez şiddet görmüş, kaç defa şikayet etmişler ama bir sonuç elde edememişler. En son kızı bıçaklı saldırıya uğrayınca tutuklanmış adam. “Önce kadınların can güvenliğini sağlasınlar” diyor Cemile. “Benim, kızımın derdi yaşamak, ne giydiğimiz ne taktığımız önemli değil, önemli olan bu ülkede hiçbir konuda ayrımcılığa uğramadan yaşamak” diyor.

‘BENİM MEVZUM İŞSİZLİK’

Kadınlar bu işi “Siyasetçilerin kendi aralarındaki seçim yarışının bir görünümü” olarak değerlendiriyor. Hem muhalefetin hem de iktidarın kadınların ortak sorunlarını görmezden geldiğini düşünüyorlar.

Demet, “Uzun zamandır işsizim, evime ekmek götüremez haldeyim. Ama türban meselesi kadar işsizliğin konuşulduğunu görmedim. Bu CHP ‘Ey muhafazakarlar oy verin başörtünüze dokunmayacağım’ mı demek istiyor? Ben bunu dediği için CHP’ye oy vermem, vereceksem de bunu dedi diye vazgeçmem. Ben sefalet koşullarına bakıyorum. Anladığım kadarıyla yöneten de yönetmeye aday olanlar da kadınların gerçek sorunlarına kesinlikle kulak asmıyorlar.”

‘BENİM MEVZUM SEÇİM MALZEMESİ OLMAMAK’

Başörtülü olduğu için geçmişte kamu kurumunda çalışma hakkının engellendiğini söyleyen Medine; “Mesleğimi yapamadım. Başörtüsü yasağı kalktığı için oy verenlerden biriyim, iyi de oldu. İhtiyacımızdı. Talebimizdi. Kadınlar kılık kıyafeti yüzünden ayrımcılığa uğramamalı. Ama şimdi yeniden gündem yapılmasını doğru bulmuyorum. Ben yıllar sonra türbanımı çıkarttım. Bundan kime ne? Bundan siyasetçilere ne? Ben kılık kıyafet ya da başörtüsünün konuşulmasını, kadınların seçim gündemi olarak kullanılmasını istemiyorum” diyor ifade ediyor düşüncelerini.

Kadınlar kaygılılar ve bu konunun konuşulmasının taraftarı bile değiller. Hepsinin ortak düşüncesi seçim yatırımı için kadınların üstünden siyaset yapılmaması.

Fotoğraf: Ekmek ve Gül

Fotoğraf: ozgurmulazimoglu/Wikimedia Commons (CC BY 3.0)

SANSÜR MÜ, NE ALAKASI VAR YA!

Filiz GÜR*

Kıymetli hazırım,
Memlekette muhalif ne kadar insan varsa bunların iktidar nezdinde "işsiz güçsüz takımı, çapulcu, sürtük... vs." şeklinde teşhis ve etiketlemeleri yapılmış, muhtemelen tedavisi mümkün olmadığı

için -öyle ya işsiz güçsüz takımına iş lazım ki bir şeyle meşgul olsunlar- seslerini, sözlerini bir kat daha filtreden geçirmek icap etmiş. Yine muhtemelen hukuk okumuş ama paragraf sorularında çuvallayan bir arkadaş da çıkıp demiş ki "Şey yapalım mı başkanım, halkımızı yanıltıcı bilgi yaymayı suç sayalım mı..." Soru işareti koymuyoruz çünkü bu muhteşem bir öneri cümlesi. Ben sıradan bir vatandaş olarak bu arkadaşımızın ve yasanın fıkralarıyla filan kafa yormayıp öyle dümdüz ateşlenmesini sağlayan komisyon üyelerinin, "Ohh elinize sağlık mis gibi olmuş" diyerekten tek oturumda alkışlarla kabul eden mebus topluluğunun hepsinin birden alnından öpmek istiyorum.

Şöyle ki misal ben verdiği kek tariflerinde olsun, pasta tariflerinde olsun yumurta sayılarını eksik ya da fazla söyleyenler yüzünden çok mağdur oldum. Ziyat oldum. O tarifleri verenler var ya yatacak yerleri yoktu, bu yasayla o da oldu. Allah'ıma şükürler olsun. Bu bir.

İkincisi kaç tane diyet denediysem mevcut kilomdan veremediğim gibi üstüne kilo aldım. Yalan yanlış diyet bilgileriyle halkın iki gramlık ruh sağlığını sakatlayanlar nihayet bunun bedelini ödeyecekler. Diyet işimizi yüce devletimiz kökten çözdü zaten. Şahsen ben mar-kete girip saçma sapan şeyler alarak kilo alıyor, beş kilometrecik yolu yürümeye üşendiğim için vere-

miyordum. Hamdolsun hem o saçma sapan yiyeceklerin hem de mazotun fiyatı arttı da yemeyip üstüne yürüyünce taş gibi oldum. Taş gibiliğimdeki katılıkta evin doğal gazını açmaya cesaret edemememin de payı var tabii.

Kamu düzenini ve dirliğini bozmaya yönelik bilgi deyince aklıma neler gelmiyor! Geçenlerde profilindeki fotoğrafta ben diyeyim Brad Pitt siz deyin Leonardo di Caprio'ya benzeyen bir ademoğlu bir arkadaşımıza çıkma teklif etmiş. Kızcağız da kıyamam muhtemelen bu devirde bedava bir bardak çayı hem de six packli bir ademoğulla içmenin şehvetiyle evet demiş bulunmuş. Sen bu ademoğlu ne Brad'i ne Leonardo'su, çıka çıka ırz düşmanı Coşkun benzeri bir dişsiz babu çıkmamış mı! Sen kamu düzeni bir bozul! Tüm kamu bundan bozulmuyorsa ben de insan değilim. Bu kendini baklava börek diye yutturan adamların topunu içeri tıksak ancak rahatlarız. Şimdi tek korkum bu güzide kamu düzenini koruma ve kollama yasasını "sansür yasası" diye karalayıp düşünceyi açıklama ve yayma yasasının arkasına saklanmaya çalışanlar. Her düşünceyi de yaymayiverin kardeşim. Mis gibi kurulu düzenimizi bozanları elbet yakalayacak elbet "Sen kimsin" diyeceğiz. Bakınız iktidarın şehvetinden benim ağzım dahi birinci çoğul sahiplenmesiyle bu yasayı sahipleniverdi. Neymiş efendim ifade kapalıymış, "Kamu düzenini bozmaya yönelik gerçeğe aykırı bilgi" ifadesinin neleri içersediği belli değilmiş. Bakınız ben mis gibi içersedim yukarıda. Neleri içersemez ki! Açıkçası reklam içerikleri dava manyağı yapılabilir. Kamu sağlığına yönelik ma-

nipülatif içerik deyince tillahını yapıyor reklam şirketleri. Sonra makyaj hileleri! Düzenin yarısı da öyle bozuluyor, ne kaldı hiç...

Gerçek er veya geç ortaya çıkar ama devletimizin erken öten horozlarla ilgili tavrı da gayet net. Ben şimdi bu yasaya sansür mansür diyorlar diye üşenmeden baktım alakası yok. Sansür dediğimiz kelime Latince censor denilen ve census denilen sayım döküm işi yapan bir görevlinin unvanından geliyor. Bu censor denilen görevliler, Roma'da kimin orduya ne kadar araç gereç ve para yardımı yapabileceğini belirlemek amacıyla yetkili kılınmış. Zaman içinde bunlar da gölgelerin gücünden aldıkları yetkiye etkilerini de ekleyerekten vatandaşların bırakın sayısını ve yaşını, varsıllığını, karakter ve alışkanlıklarını da fişlemeye başlamışlar. Efenim bu mezar ziyareti ne gitmiyor, bu cuma namazını kaçırdı filan diye hep notlar alıp bu gibi kimse-lerin kamu görevlerine atanmalarına, oy kullanmalarına izin vermeyecek bir filtre görevi görmeye başlamışlar. Var mı böyle bir şey bu yasada bu ülkede, sorarım size! Bu ülkenin tek sorunu var kardeşlerim. Ağzı olan konuşuyor.

Şimdi ifade ve düşünce özgürlüğünüz kim ne yaptı? Düşünün siz kendi halinizde. Evinizde haber bülteninden sonra çayınızı filan içerken ifade etmek neyinize yetmiyor da kalkıp hepi topu kırk akraba ve doksan arkadaşınızın fotoğraflarını beklediği platformlarda o kırık lisanınızla "infilyon çoğ yüğsek" filan yazmaya kalkıyorsunuz. Ekonomi okudunuz da atamanız mı yapılmadı. Böyle atarlar işte adamı. İçeri.

*filizy63@gmail.com

Fotoğraf: Freepik

Yakın arkadaşımın bebeğine bir kıyafeti tek başıma alamadım!

BEN 10 yıldır metal sektöründe çalışan bir kadın işçiyim. Toplamda da 16 yıldır işçilik yapıyorum. Geçen gün çok yakından tanıdığım, kızım gibi bildiğim bir kadın arkadaşımın yeni doğan bebeği için "hayırlı olsun" a gidiyordum. Giderken elim boş gitmeyeyim, hem çocuğun da bir ihtiyacını karşılayayım diye bir mağazaya girdim. En son 7 ay önce çocuk mağazasına uğramıştım ve o zaman fiyatlar beni şaşırtmıştı ama bu defa fiyatları görünce şoke oldum. Bir takım bebek kıyafetini tek başıma alamadım. Fiyatlar yüzünden alt parçayı ben üst parçayı evli kızım aldı. İkimiz bir takımı ancak yan yana getirdik. Normalde benim gönülünden geçen en yakınım olduğundan dolayı daha güzel kıyafet almak, giderken bir kilo tatlı almak,

bebek dışında da hediye almaktı. Ama inanın ki iki parçayı alırken, onu onlara götürürken kara kara düşündüm. Utanarak, çekinerek evlerine gittim. Şimdi daha ziyarete gitmem gereken yerler var. Fiyatları görünce dedim ki neyse diğer yakınımın bebeğini görmeye diğer ayın maaşını alınca gideyim. Her maaşa bir tane ev ziyareti düşüyor. Yeni ev alan bir tanıdığımıza bir şey alamıyorum. İşin aslı o ki, artık insanlar içinde oldukları yoksulluktan dolayı eşinin dostunun en mutlu günlerini görmeye çekinir oldu. Düğüne, ev ziyareti, çocuk görmeye giderken elimizde bir şeyler olsun diye bir sonraki maaşı beklemek durumunda kalıyoruz. Yaşadığımız yoksulluğun özeti budur.

Metal işçisi bir kadın
Esenyurt/ İstanbul

Görsel: Freepik

ŞİDDETSİZ BİR HAYAT

İşyerinde ve her yerde birleşmekle mümkün!

Satı BURUNUCU
Ankara

2 5 Kasım yaklaşırken işyerimizde kadın emekçilerin yaşadığı şiddet üzerine sohbet ettik. Bu görüşmeler sırasında şiddetin ne olduğundan, şiddetsiz bir çalışma yaşamının mümkün olup olmadığına kadar tartışmalar yapıldı. Şiddet dediğimizde ilk akla gelen daha çok fiziksel şiddetti. Sohbet derinleştikçe işin rengi değişmeye başladı, ekonomik, psikolojik, cinsel, sözel pek çok şiddet türü açığa çıktı.

“İşyerinde hiç şiddet gördün mü?” sorusuna genelde “Yoo, niye göreyim ki” biçiminde, sanki şiddet görmüş olmak için kusurlu olmak gerekir gibi tepkiler aldık. “Evet, gördüm ama ben de karşılığını verdim, susmadım” biçiminde yanıtlar verenler de oldu.

Güvencesiz, esnek, kuralsız ve örgütsüz çalışmanın, performans kriterlerinin işyerinde emekçiler arasında dayanışmayı zayıflatırken rekabetle birlikte şiddeti de artırdığı konuşulanlar arasındaydı. Ortaya çıkan bir başka şeyse şiddetin olağan görülmesiydi. Belediye yönetimine yandaş olmayan emekçilerin kendilerine yönelik saldırıları olağan bulması, bunun her dönemde belediye emekçilerine yaşatıldığını vurgulaması bu açıdan dikkat çekiciydi. Şiddetsiz bir çalışma yaşamını hak olarak görmek yerine “maalesef belediyelerde olur bu saldırılar” algısı vardı.

BELEDİYEDE ÇALIŞMA HAYATI

Belediye bir kamu işyeri olmasına rağmen devlet memurluğu dahi “parti memurluğu” gibi dayatılınca işçilerin kendini daha da güvensiz hissetmesi kaçınılmaz oluyor.

Esnek, kuralsız, güvencesiz, liyakatsiz çalışmanın yaygınlaşması, görevde yüksel-

mede ve çalışma hayatının tümünde ayrımcılık, partizanca kadrolaşma, işveren güdümlü sendikaların varlığı, sendikal örgütlenme özgürlüğü başta olmak üzere temel hak ve özgürlüklerin yok sayılması, ekonomik kriz, yüksek enflasyon, durmak bilmeyen zamlar, işsizliğin ve yoksulluğun artması, çalışanlar üzerinde “işini kaybetme” baskısı yaratıyor. Bu, kamuda çalışma hayatını eskiden anıldığı gibi güvenli, saygın ve sağlıklı olmaktan çıkarmış durumda. Bu durum bütün emekçiler için ama en çok da kadın emekçiler için çalışma yaşamını ağırlaştırıyor.

EN YAYGIN ŞİDDET: PSİKOLOJİK ŞİDDET

Görüşüğümüz kadınların neredeyse tamamı “cinsel taciz, her türden ayrımcılık, mobbing” gibi şiddet olaylarını aktarsa da “Psikolojik şiddet görüyoruz” dediler. Profesyonel yardım alanların, “Antidepresanlarla ayakta kalıyoruz, çok mutsuzuz” diyenlerin sayısı hiç de az değil.

“Kadınlara işyerinde yaşamaktan korktuğunuz en büyük şiddet ne olabilir?” diye de sorular yönelttik. İşçi kadınlar çoğunlukla “İş akdimin feshi” derken, memurlar ise “sürgün, soruşturma, ihraç” diye cevapladılar.

İşten atılmak, açlık; sürgün ise daha fazla ulaşım masrafı, zaman kaybı anlamına geliyor. Ayrıca tamamı erkeklerin çalıştığı şantiye, hayvan barınağı, mezarlık gibi birimlere sürülmek kadınlar için çok bilinen bir cezalandırma yöntemi.

Konuştuklarımız arasında “Fiziksel ya da cinsel şiddetten korkarım” cümlesini kuran olmadı. Bu, işini kaybetme tehdidi altında bir kadın emekçinin ne kadar kötü koşullarda çalışmaya zorlanabileceğinin anlaşılması açısından gelinebilecek son noktayı gösteriyor.

KADIN EŞİTTİR DUYGUSAL ÇÖKÜNTÜ

Bunca yoksunluk ve şiddet içinde kadın emekçilere “Kendinizi nasıl hissediyorsunuz?” dediğimizde cevapların bir duygusal çöküntüyü, umutsuzluğu, mutsuzluğu tariflediğini görüyoruz. Servislerin kaldırıldığı, kreşlerin kapatıldığı, ücretlerin eridiği koşullarda kadınlar “iyi annelik ve performans yüksek iyi çalışan” rolleri arasında her gün başka bir kısıca alınıyor. Makbul kadının çocuğunun eğitimi, çocuk-eş-yaşlı bakımı, beslenmesi için seferber olması beklenirken, bunları yapmak için izin istemesi, sağlık raporu alması işyerinde kötü bir personel olarak fişlenme nedeni. Bir yanda kutsal aile baskısı diğer yanda işyerinde erkeklerle yarışacak, amirlerin gözüne girecek, her işi yapacak, itiraz etmeyecek, ağacın kurdu kendinden misali “gemisini kurtaran kaptan” olacak. İşte böyle kurulmuş bir çalışma hayatında kadın emekçilerle “duygusal çöküntü” neredeyse ruh eşi gibi.

Örgütsüzlük ve dayanışmanın olmayışı kadınları çalışma yaşamında şiddetle baş başa bırakıyor. Çok sayıda kadın antidepresan kullanıyor. Sağlığa erişimin de her geçen gün zorlaştığı koşullarda kadınlar birbirlerine ilaçlarını öneriyor.

SENDİKALARIN DUYARSIZLIĞI ŞİDDETİ ARTIRIYOR

Emekçiler arasında dayanışmayı ve ortak talepleri, saldırılar karşısında mücadeleyi esas alan işyeri sendikal örgütlenmesinin olmayışı koşulları ağırlaştırıyor, şiddet için engelsiz yol sunuyor. Emekçilerin yaşadığı kayıplar ve şiddet artarken, buna karşı mücadelenin ve dayanışmanın olmaması, şiddetin hem türlerinin çeşitlenmesine hem de yaygınlaşıp olağanlaşmasına olanak sunuyor.

İşveren güdümlü sendikalar kadın üyelerinin yerini hâlâ önce evde tanımlarken ve aileyi korumakla yükümlü tariflerken, kimi diğer sendikalar ise sendikal mücadelenin karar ve eylem süreçlerinin tamamını işyeri dışında yaşıyorlar. İşyerinden uzak toplantılar ve genel geçer şehir meydanlarında yılda birkaç kez yapılan protesto eylemleri kadın emekçileri örgütsüzleştiriyor. İşyerinde yaşadığı şiddete karşı bir işyeri sendikal örgütülüğü ve dayanışma görmeyen kadınlar, fikrini, önerisini alma ihtiyacı duymayan sendikalarını, kendilerinden fersah fersah uzakta gördükleri kadın meclislerini, mesajla gelen çağrılarını da eleştiriyorlar.

YOK SAYILMAYA ALIŞMAYACAĞIZ

Ekmek ve Gül’ün bu sayısı sayesinde yaşadığımız şiddeti, böyle yaşamaya mecbur olmadığımızı, dayanışmamızı ve sendikaların buradaki rolünü konuştuk. Şiddetten arınmış, güvenli ve saygın bir iş ve çalışma hayatı biz kadınların en doğal hakkı. Ne işverenlerin ne de sendikaların bizi yok saymasına, şiddetine, değersizleştirmesine alışacağız. Şiddetsiz bir çalışma yaşamının işyerimizde örgütlenme, karar alma, mücadele etme süreçlerinin tamamını acil ve ortak taleplerimizi kazanmak üzere ortak mücadeleyi inşa etmemizle mümkün kılacağımızı konuşmaya devam edeceğiz. Gücümüz birliğimiz ve dayanışmamız!

Yazının tamamını ekmekvegul.net'ten okuyabilirsiniz.

Fotoğraf: Ekmek ve Gül

NAZLI: Göçle değişen yaşam, direnişle güçlenen direnç

Sırma DOLAR
Tuzla-İstanbul

Toplumsal tarih, tek tek bireylerin kişisel tarihlerinin de toplamıdır. Yani kişisel tarih toplumsal tarihin anlık parçasıdır. Nazlı'nın* kişisel tarihini hepimizin ortak tarihine ilmekleyen çok bildiğimiz yönleri var, çocuk yaşta yaşadığı, çalıştığı yerlerde karşı karşıya kaldığı taciz gibi. Tüm zorluklara rağmen güçlü kalma mücadelesini, kolektif bir mücadelenin içinde daha da beslemiş, büyütmiş olması gibi...

RUSYA'DA BAŞLAYAN HİKÂYE

Çocukluğunu ve ilk gençlik yıllarını etkileyen bir göç hikayesi var birlikte baktığımız fotoğraf albümünde. Nazlı 1978 yılında çalışmak için Bulgaristan'dan Rusya'ya göç eden Türk bir ailenin ortanca çocuğu. 1989'a kadar Rusya'da yaşamış aile. Sosyalizmin artık sadece kalıntılarının kaldığı yıllara denk gelmesine rağmen günlük yaşamın, eğitim hayatının hep olumlu yönlerini hatırladığını ve o günleri özlediğini söylüyor: "İnsanlar oldukça rahattı. Okulda spora, özellikle atletizme yönelim oldukça fazlaydı. Ben de atletizm ile uğraşıyordum o dönem. Öğrencilerin günlük yaşamı ve üretimi tanıması için kolhoz denilen çiftliklere giderdik. Annem anaokulu öğretmeniydi ve kreş tamamen ücretsizdi. O zamanları özleyorum..."

YÜK GİBİ TAŞINAN TACİZ

1989'da babasının isteği üzerine Türkiye'ye göç ediyorlar. Yanlarında çok kısıtlı eşya ile Çorlu'da bir çadır kampına yerleştiriliyorlar. Burası sınırı geçen göçmenlerin bir süre barındıkları bir toplama kampı aslında. Burada bir süre kaldıktan sonra dönemin bürokratlarından birine ait bir çiftlik evine yerleştiriliyor Nazlı ve ailesi. Göç etmenin zorlukları ve ekonomik darboğazla boğuşan aile, ücret ödemediği yaşamlarını sürdürdükleri bu çiftlik evinde pek çok sorun yaşıyor. Özellikle Nazlı ve iki kız kardeşi yaşamları boyunca bir yük gibi taşıyor yaşadıklarını. "15 yaşında bu çiftlik evinde kalırken çiftlik sahibinin tacizine uğradım. Ne yazık ki sesimi çıkaramadım.

Yıllar sonra, o dönem 17 yaşında olan ablam ve 13 yaşındaki kız kardeşimin de benzer şeyleri yaşadığını öğrendim. Biz üç kız çocuğu suçlanma ve yaftalanma korkusuyla başımıza gelenleri ailemizden ve birbirimizden gizlemiştik. Bugünden bakıp geçmişimi düşündüğümde sanırım babam bazı şeyleri seziyordu ya da ben öyle düşünmek istiyordum. Ancak durumun farkındaysa bile o da yoksullukla boğuşarak güç bela ayakta kalmaya çalıştığımız bu koşullarda sesini çıkaramadı." Toplam dört yıl bu çiftlik evinde yaşamış aile. Sonra yaşamlarını kurmak üzere ayrılmışlar.

İŞÇİLİK HAYATININ ÖĞRETTİKLERİ

19 yıl işçi olarak çalışmış Nazlı. Ancak geçimini sağlamak için çalıştığı masa başı işlerde de taciz peşini bırakmamış, kendini korumak için yüksek duvarlar inşa etmiş kendi içinde: "17 yaşında üçüncü kez tacize maruz kaldım. Yaşadıklarım utanma ve suçluluk duygusu bırakıyordu geride. Sözlü taciz hep devam etti. Bu nedenle ofis işlerini tamamen bıraktım. Hiç değilse kalabalık bir çalışma ortamında daha güvende olurum düşüncesiyle fabrikalarda iş arayaşına giriştim." 20 yaşında çalışmak için girdiği elektrik fabrikasında eşi ile tanışmış Nazlı. "Eşimle elektrik fabrikasında tanıştık ve üç yıl birlikte çalıştık. Geçmişte yaşadıklarım yüzünden eşimin bana yaklaşımındaki samimiyeti kabul etmem, güven duygusunu inşa etmem oldukça zaman aldı."

DÜŞÜK YAPTIĞI HALDE ÇALIŞMAYA DEVAM

Evlendikten sonra da fabrika işçisi olarak devam etmiş çalışma yaşamına. Durdullu'da bir tekstil fabrikasında işe alınmadan önce kendisine sorulan ilk soru "Hamile kalmayacak mısın değil mi?" olmuş.

Hamileyken, fabrikanın modelhane bölümünde iş sırasında düşük yapmış, buna rağmen iş yoğunluğu gerekçesi ile de saatlerce çalıştırmışlar onu. Bir sonraki işi de patron fabrikayı kapatıncaya kadar uzun yıllar çalıştığı, dünya devi giyim markalarına üretim yapan bir tekstil fabrikası olmuş: "Ustabaşı ve şeflerin sayı baskısı çok fazlaydı. Performansa dayalı bir zam sistemi oluşturmuşlardı ancak 6 yıl boyunca ben bu zamdan yararlanamadım. Oysa patronum da bir kadındı ve her fırsatta kadın istihdamı konusunda reklamını yapıyordu. Aynı patron fabrikayı kapattığında haklarımızın önemli bir bölümünü vermeyeceğini ilan etti" diyor Nazlı.

Fabrikalarının kapanması ile başlayan direnişe en önden katılan işçilerden oldu. Bir taraftan gelişen bilinci, diğer taraftan hayatın getirdiği çeşitli yükleri omuzlamanın olgunluğu ile zamanla daha güçlü bir kadın haline gelmiş. Nazlı'nın sesi işçi arkadaşlarının sesine katıldı. O güçlendikçe direniş çadırı da gündün güne güçlenmiş oldu ve hep birlikte kazanana kadar mücadeleyi sürdürdüler.

*Güvenliği için isim değiştirilmiştir.

SEÇMENİ OLDUĞUM AKP'Yİ ARADIM 'NUMARAYI NEREDEN BULDUN?' DEDİLER

"FABRİKA önündeki direniş günlerimizde pek çok siyasi parti, dernek, sendika, sivil toplum örgütlerinden temsilciler desteğe geliyordu. Direnişin ilk haftalarında AKP Kadın Kolları başkanının telefon numarasına ulaştım ve aradım. 'Buraya her türlü siyasi parti desteğe geliyor siz neden gelip işçinize sahip çıkmıyorsunuz?' diye sordum. Kadın kolları başkanının ilk tepkisi 'Numaramı nerden buldunuz?' oldu. Ben de telefonda ısrarla kendi bölgelerinde bir hak gasbı yaşandığını ve işçilerin direnişe geçtiğini anlatarak destek çağrısı yaptım. Aldığım cevap 'Bakarız' oldu. Ben önceden Ak Parti'yi ve politikalarını takip eden, destekleyen biriydim. Fabrikadaki işçilerin çoğu da öyleydi. Kendi adıma konuşacak olursam enflasyonun patlaması sürecinde bir sorgulayış içerisine girmiştim. Aynı şekilde çevremde de bunu gözlemliyordum. Yaşadığım çelişki direniş alanında daha da derinleşti. Kadın işçilerin ağırlıklı olduğu bir fabrikada yaşananları seçmeni olduğum partinin kadın kollarını arayarak izah ediyorum ancak karşılaştığım ilk tepki 'Numaramı nerden buldunuz?' oluyor. Karşılaştıklarımın tamamı bende önemli bilinç değişimleri yarattı. Artık ben ve arkadaşlarımızın önemli bir kısmı iktidarı patronların yönettiğini çözmüş durumdayız. Bunu kavrayınca her şey daha farklı oluyor."

Namluların ucundan, tankların gölgesinden çıkacağız!

Gülşah KAYA
Dersim Yenigün Kadın
Dayanışma Derneği

Son bir yılda Dersim’de iki kadın sokak ortasında kolluk şiddetine maruz kaldı. Hiçbir sebebi olmadan, keyfi.

Bir kadın ise izne çıkmış iki polis tarafından güpegündüz yere yatırıldı, kafasına silah dayandı. Gerekeçesi “ihbar edilen bir canlı bombaya benzetilmesi.” Kadının çığlık atması üzerine halk toplandı ve belki de kadın daha büyük bir şiddetten böyle kurtuldu.

Bir diğer kadın ise akşam vakti evine giderken kendini taciz eden kolluğa cevap verdiği için yine kendine silah doğrultuldu ve yine havaya ateş açıldı. Olaya şahit olan halkın müdahalesiyle yine olası daha kötü bir sonuç yaşanmadı.

GELMEYEN OLAĞANLIK

Dersim, bölgenin diğer illeri gibi uzun yıllardır olağanüstü hal koşulları altında. 1990’lardan sonra kaldırıldığı söylenen olağanüstü hal koşulları aslında fiilen devam ediyor. Çözüm sürecinde kısmen bir olağanlaşma olduğu söylenebilir belki. Ancak sürecin sona ermesi ve çatışmaların başlamasıyla olağanlık hızla eskiye döndü. Bir süre sonra gerçekleşen darbe girişimiyle birlikte

Fotoğraf: Ekmek ve Gül

fiili olan durum yasallaştı. Ülke genelindeki OHAL’in kalkması da güvenlik tedbirlerini kaldırmadı. Bugün hâlâ basın açıklaması, bildiri dağıtımı, afiş asılması veyahut her tür siyasi, sosyal etkinlik yasaklanıyor. Şehrin her yerinde kontrol noktaları var ve şehirde yaşayan halk gerçek anlamda zırhlı araçların gölgesinde.

Bu “güvenlik tedbirleri” her türlü yetkiyle donatılmış kolluğa her alanda serbest ve keyfi hareket kabiliyeti sağlıyor. Kendilerine hiçbir şey olmayaca-

ğından emin olan bu kişiler ise en önce kadınların başına bela oluyor. Yaşananlar bu iki kadının maruz bırakıldıklarından ibaret değil ne yazık ki. Bu derginin sayfalarında da çokça yer aldığı üzere, bilhassa genç kadın öğrencilerin üzerinde yoğunlaşıyor. Yalnız ve güçsüz adedilen genç kadınlar, “açık hedef” olarak görülüyor ve en çok da onlar taciz ediliyor. Öğrenci yurtlarının kapılarında arabayla bekleyenler, kafelerde göz hapsine alanlar, mesleki güçle telefon numaralarını bulup musallat olanlar...

SİZE BİR ŞEY OLACAK!

Bu olayların büyük kısmının bölgede yaşanıyor olması ise bir tesadüf değil, politika. Çünkü münferit olamayan bu eylemlerin hepsinin ardında, üstün yetkilerin söylediği “Bana bir şey olmaz” güveni yatıyor. Bu cümle, gencecik bir kadının, İpek Er’in yaşamını sonlandırdı. Bu cümle, küçük çocukların istismar edilmesine, karanlık yurt yollarında korunmasız bırakılan genç kadınların tacizine yol verdi, veriyor. Ve ne yazık ki hız kesmeden devam ediyor.

Derneğimize özellikle son yıllarda, kolluk tarafından tacize uğradığını söyleyen çok sayıda genç kadın başvurdu. Kadınların ortak kaygısı ise hedef olmak ve sonuç alamamak. Gülistan’ın okul arkadaşları olan bu kadınların kaygıları çok anlaşılır. Ancak tam da burada hatırlanması gereken şey Dersim’in köklü ve güçlü kadın mücadelesi tarihi. Elbette halka her şeyin yasak, kolluğa her şeyin mübah olduğu koşullarda mücadele etmek de kolay değil. Bunca baskıya ve çekilmiş silahlara karşı Dersim halkı dimdik durarak cesaretini bir kez daha gösterdi. Kadınların “bana bir şey olmaz” diyebildiği özgür ve güvenli bir kent ve ülkede yaşayana dek, hiçbir kadının yalnız olmadığını söylüyor, kadınları derneğimize dayanışma ve mücadeleye çağırıyoruz!

Yaşamlarımız dört duvar arasında yitip gitmesin diye

Görsel: Freepik

Zekine DÜNDAR
Kıvılcım EFTELYA
Malatya

GÜZ geldi. Gündüzlerin sıcak, gecelerin bedenlerimize soğukun vurduğu havalar. Önünden belki kaç defa geçtiğimiz ama dikkatimizden kaçan eski, toprak evlerde kimler nasıl yaşar hiç düşündünüz mü? “Duvarları çatlak/Tavanı dökülmeye hazır/Temeline bitlerin karıncaların/ince bacaklı böceklerin gezindiği/ihtiyar evlerde/Zamanı çekip üstümüze/Örtüyoruz kirli ve açık yerlerimizi”* denilen evlerde. Bu evlerden birinde hayatın tüm yükünü henüz gencecikken omuzlarına almaya başlamış Zeliha var.

Zeliha daha 19 yaşındayken evlenip yerleşiyor bu iki katlı toprak eve.

Zeliha, eve geldiğinde eşiyile birlikte, eşinin 4 erkek kardeşi, kayınvalidesi ve eşinin babaannesi ile birlikte yaşamaya başlıyor. Yatalak olan babaannenin bakımından on yıl boyunca bir tek o sorumlu oluyor. Zeliha iç çekerek o zamanları şöyle anlatıyor:

“Altından aldım. İndirdim, kaldırdım. Bunları hep tek başıma yaptım. O kadar ağırdı ki onu kaldırdığım için bel fitiği oldum. Bel fitiğinden ameliyat olmak zorunda kaldım”.

Eşinin 4 erkek kardeşinden 3’ü evlenip gidiyor. Evde kalan kardeşinin yemeğiyle, temizliğiyle yine Zeliha uğraşılıyor. Eşinin evlenen kardeşleri evden gitseler de hafta sonları Zeliha’nın evine misafirlige geliyorlar. Gece yaralarına kadar yemek-çay servisleriyle yine ilgilenen Zeliha oluyor. Bıkkınlığı yüzünden okunan Zeliha, “Doğum günlerini bende yaparlar. Kız isteme-verme bizde olur. Eltimin halısı, kilimi, paspasına varana kadar ben yıkarım. Benimkilerini yıkayacak gücüm kalmadığından yıkamaya veriyorum. Evlenirken bir kişiyle değil onun ailesiyle, akrabasıyla ve eşi dostuyla da evliyiz” diyor.

‘DAHA BİR GÜN ALIŞVERİŞ MERKEZİNE GİTMİŞ DEĞİLİM’

Zeliha’nın yaptığı işler bunlarla sınırlı kalmıyor ne yazık ki. Kışlık odunları baltayla kırması, kış temizliği, evin iki katının sobalarının kurulması, evin badanası da onun eline bakıyor. Zaten onunla görüştüğümüzde bizi saçlarında, yüzünde bembeyaz badana boyası-

la karşılaşmıştı. Konuşmamız sırasında sık sık telefonu çalıyor. Arayan kayınvalidesi. Kiminle olduğunu sorup duruyor. Telefonu kapattığında Zeliha’ya dışarıya çıkıp çıkamadığını sorduğumuzdaysa, “Daha bir gün AVM’ye gitmiş değilim” diyor.

‘BEN DE NEFES ALMAK İSTİYORUM’

Hayatın tüm yükü Zeliha’nın gençliğini alıp götürmüş. İki oğlu olan Zeliha’ya beklentilerini sorduğumuzdaysa “Kendime dair hiçbir beklentim yok artık. Ne gezebildim ne de eşim ve akrabaları tarafından değer görebildim. Tek isteğim çocuklarımı iyi yaşasın. Otuz yıllık evliyim. Evliliğimi yaşayamadım. Şimdiki aklım olsaydı, evlilik buysa hiç evlenmezdim. Ben de nefes almak istiyorum. Kadın olduğumu, hatıta insan olduğumu unuttum” diyor.

Zeliha sadece bir örnek. Kadınların aile içine hapseden, onları toplumsal hayattan soyutlayan bu düzene karşı bir kez daha bir arada olmaktan, haklarımızı ve hayatlarımızı kuşatan bu karanlığa karşı 25 Kasım’da yan yana durmaktan, yaşam hakkımızı istemekten başka çaremiz yok!

*Erdem Bayazit’in “Ölü Vakitleri Yaşamak İhtiyar Evlerde” şiirinden

İran'da genç kadınlar özgürlüğün dersini veriyor

'Bu protesto değil devrim'

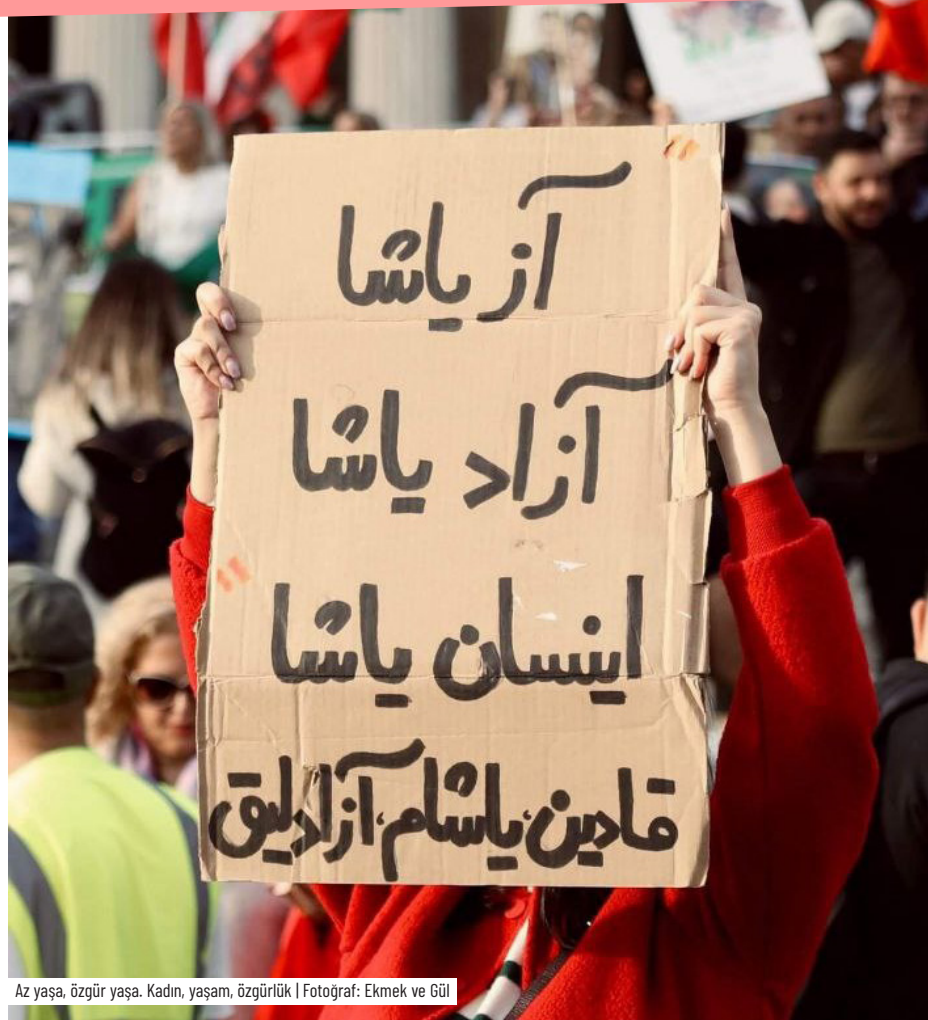
Nazlıcan ATEŞ
TuzlucaYır-Ankara

İran'dan Türkiye'ye 29 yaşında gelen ve bir süredir Ankara'da yaşayan İranlı H. ile İran'da yaşanan süreç ve kadınların öne çıkan mücadelesi üzerine sohbet ettik. Ailesi halen İran'da olan H.'nin babası hasta olduğundan ve internet erişiminin kapalı olması nedeniyle ailesiyle iletişim kurmakta zorlandığı bir süreç yaşıyor.

Sohbetimizin başında bizlere İran'daki rejimin özelliğinden bahseden H., 1979'da Şah Muhammed Pehlevi'nin devrilmesi ve sonrasında yerine Humeyni'nin geçmesiyle bir otoriter monarşinin yerine bir başkasının geçtiğini ve rejimin İslam hukukçuları tarafından yönetilme ilkesine dayalı Şeriat Kanunu'nu getirdiğini söylüyor. Bu rejimin temel direklerinden birinin, kadınlar için zorunlu başörtüsü olduğunu söyleyen H. "Yönetmeliğe göre, ergenlik yaşını doldurmuş tüm kadınların kamuya açık yerlerde başörtüsü ve bol giysiler giymesi zorunlu. İran, kanunen kadınların başörtüsü takmasının zorunlu olduğu az sayıdaki Müslüman ülkeden biri" diye belirtiyor.

İRAN'DA KADINLARIN KÂBUSU: AHLAK POLİSLERİ

Bu sıralar İran'daki gelişmeleri takip ederken sıklıkla adını duyduğumuz ahlak polisi olarak bilinen Gasht-e-Ers-had'in, 2005 yılında bu görevle kurulmuş ve İslami kıyafet kanunlarını halka açık yerlerde uygulamakla görevli İran polis kuvvetlerinin bir birimi olduğunu öğreniyoruz. Bu birimin genellikle kadınların başörtüsü takmalarıyla ilgili olarak İslami kıyafet kurallarını ihlal eden kişileri (özellikle kadınları) tutukladığını söyleyen H., kadınlar üzerindeki baskıyı şöyle anlatıyor: "Ahlak polisi devriyeleri genellikle kamuya açık yerlerde (örneğin alışveriş merkezleri, meydanlar ve metro istasyonları) duran ve başörtüsü takmayan veya hükümet standartlarına uygun olarak takmayan kadınları tutuklamak için çarşafli kadınların eşlik ettiği bir erkek mürettebattan oluşuyor. İlginç olan şu ki ne tür kıyafetlerin uygunsuz olarak nitelendirildiğine dair net kurallar veya ayrıntılar yok, bu da kişisel yorum için çok fazla alan bırakıyor. İranlı kadınlar böylesine şiddet görmekte, coplarla dövülmekte ve polis araçlarına itilmektedir. Kadınlar bir cezaevine veya karakola götürülüyor, nasıl giyinecekleri

Az yaşa, özgür yaşa. Kadın, yaşam, özgürlük | Fotoğraf: Ekmek ve Gül

konusunda kadınlara ders veriliyor, polisler kadınların fotoğraflarını çekiyor ve kişisel bilgilerini kaydediyor."

AŞAĞILAMAKTAN ZEVK ALIYORLAR

İran'da yaşadığı süreçte yaşadığı baskıları sorduğumuzda ise şöyle anlatıyor: "29 yaşına kadar İran'daydım ve eski erkek arkadaşımın dışarıda olduğum için üç kez ahlak polisi tarafından tutuk-

Fotoğraf: Sarkhat

landım ki oldukça mesafeliydik ve ele bile tutuşmuyorduk. Her defasında ahlak polisi olan çarşafli iki kadın telefonumu alıp izinleri olmadan telefonumdaki her şeyi araştırdılar ve bana terörist muamelesi yaptılar. Ahlak polislerinin politik olarak durduğu noktaya karşıydım. Bundan zevk alıyorlar. En son tutuklandığımda yüksek lisans öğrencisiydim ve beni üniversiteden atılmakla tehdit ettiler."

MAHSA KADINLARI BİRLEŞTİRDİ

Protestoların İran'daki kadın mücadelesi açısından önemini konuşuyoruz H. ile. Bu direnişin Mahsa'nın ölümüyle başlamadığını, hep var olduğunu söyleyen H., bu cinayetin insanlardaki hüsranın ateşini tutuşturduğunu şöyle anlatıyor: "O kendi şehirden farklı bir şehirde bulunan masum bir kızdı. Ölmek istemedi, ölmesini istemedik. Herkesin özgürce yaşa-

masını istiyoruz. Mahsa, farklı etnik kökenlerden, inançlardan, görüşlerden tüm İranlıları birleştirdi. Mezar taşına 'Asla ölmeyeceksin, ismin mücadelemizin şifresi olacak' yazdılar ve bu gerçeğe dönüştü. Artık insanlar sessiz kalmanın İran rejimini güçlendireceğini ve her yıl daha zalim ve daha baskıcı hale geleceğini biliyorlar."

300'e yakın kişinin hayatını kaybettiği mücadelede İran'daki kadın hareketinin önemini ve başarısını konuşuyoruz. H., "İranlı kadınların bunca yıldır sessiz kaldığını söyleyemem. Hayır, bu hareket tamamen benzersiz olsa da sadece İran'daki kadınlar için değil, dünyanın her yerindeki kadınlar için bir devrimdir. İran'ın genç nesli bize korkunun diğer tarafında özgürlük olduğu konusunda büyük bir ders verdi. Biz artık korkmuyoruz" diye vurguluyor.

BU REJİM YIKILSIN VE GEÇMİŞTE KALSIN

İran'daki kadınların direnişi dünyanın her yerinde kadınları heyecanlandırdı. İran'daki kadınların mücadelesini ve bu mücadeleyi bugüne getiren süreci konuştuğumuzda İranlı kadınların her zaman dirençli olduğunu söylüyor. H.'nin sözleri şöyle: "Bilirsiniz, kendi zihninizden başlayarak ailelere, okullara ve toplumlara doğru yolumuzu başlattık. Ama bu sefer cesur genç kızlar bizleri, yani bir önceki nesli şaşırttı." İran'daki İslam ve şeriat cezalarının daha ılımlı hale gelmesi, mesela idam cezasının kalkmasının kadınlar için yeterli olup olmayacağını, İran'daki kadınların taleplerini sorduğumuzda ise H., "Artık biz bu çürümüş rejimden bir şey istemiyoruz. Yıkılmalarını ve sadece karanlık ve şiddet dolu günler olarak tarihin parçası olmalarını istiyoruz." oluyor sözleri.

DÜNYA KADINLARININ DESTEĞİ

H., dünyanın birçok ülkesinde kadınların İranlı kadınlarla desteğinin İranlı kadınları daha kararlı hale getirdiğini söylüyor. "Hükümetlerin yetkililerinden daha fazla desteğe ihtiyacımız var. Bizi desteklediklerini iddia ediyorlar ve rejimi kınıyorlar ama biz bu destekleri lafta değil eylemde görmek istiyoruz."

Sohbetimizde H. İran'daki mücadelenin dünyanın her yerindeki kadınları ataerkiye karşı çıkmak için bilinçlendirmesinin umudunu paylaşıyor. H., "Sesimiz olun, gelmek üzere olan özgürlüğü izleyin ve tadını çıkarın" diyerek sözlerini bitiriyor.

ABD Yüksek

Mahkemesindeki 9 yargıçtan 6'sının oyu ile 1973 tarihli kürtajın anayasal bir hak olmasına temel teşkil eden Roe v. Wade kararı, 24 Haziran'da iptal edildi. Öfkeleriyle sokakları inleyen kadınlar, "bu bir kadın isyanıdır, bu bir yaşam mücadelesidir" diyerek haftalarca meydanları terk etmedi.

ABORT
THE
COURT

POLONYA, Malta ile birlikte tüm Avrupa'daki en kısıtlayıcı kürtaj düzenlemelerine sahip. Polonyalı kadın dayanışma ağları, hamileliğini sonlandırmak isteyen kadınlara kürtaj hapları sağladıkları için hapis cezalarıyla yargılanıyorlar. Kadınlar ise "Asla Yalnız Yürümeyeceksin" sloganlarıyla hem kürtaj hakkı için mücadele ediyor hem de kürtaja erişmek isteyen kadınlara destek oluyorlar.

CZYM
PREDZĘJ
WYPIERDAJĄC

Fotoğraf: Spacerowiczka/twitter

İskoçya'da kadınlara ücretsiz hijyenik ürünler sağlamak için 2018'de ülke çapında kampanya yürüten kadınlar, parlamentoda regl ürünlerinin ücretsiz temini için yasa çıkarılmasını sağladı.

Cezayir'de kadınlar, 1984 yılında yürürlüğe giren ve şeriat hükümlerine dayanan "aile yasası"nı protesto etmek için sokaklara döküldü.

2020'den bu yana yoksulluk ve yolsuzluğa karşı **Lübnan**'da kadınlar kitlesel olarak sokaktaydı. Ülke çapında kadınların düzenlediği protestolar kadınlara ve LGBTİ'lere ve çocuk yaşta evliliğe yönelik ayrımcı ve eşitsiz yasaları da hedef alıyor.

JIN JIYAN
AZADI
Kadın Yaşam Özgürlüğü

Fotoğraf: Roozno

Meksika'da Kadınların mücadelesi sonucu Yüksek Mahkemenin kararına göre, kürtaj 2021 yılından itibaren suç sayılmıyor. Meksika ayrıca emek sömürsünün korkunç boyutlarda olduğu, dünyada kadın cinayetlerinin en yüksek olduğu ülkelerden biri. Meksikalı kadınlar "sömürülmek ve ölmek kaderimiz değil" diyor.

Fotoğraf: Canva

2019'da **Şili**'de kadınlar, Pinochet dönemi anayasasını geride bırakmak ve yeni bir anayasa talep etmek için sokaktaydı. Yapılan referandumda ezici bir çoğunluk oyu ile kadın ve erkeklerin eşit sayıda mecliste olmasına karar verilmişti. 2020'de başkent Santiago'da 1 milyondan fazla kadının katıldığı devasa 8 Mart mitingi "eşitlik" şarkılarıyla gerçekleşti.

Arjantin kadınların uzun soluklu mücadelesinin ardından 2020'de kürtaj hakkının yasal hale getirildiği ilk Latin Amerika ülkesi olmuştu. Bu kazanım uzun soluklu ve kitlesel bir mücadelenin sonunda elde edildi.

ABORTO
LEGAL
Y GRATIS
YA!

Fotoğraf: Protoplasma

Finlandiya'da kadınların ekonomik ve sosyal nedenlerle kürtaj yaptırma ihtiyaçlarını iki ayrı doktora onaylatmaları gerekiyordu. Kadınlar verdikleri mücadeleyle yasayı değiştirdi.

Fotoğraf: CC BY-SA 2.0/Wikimedia Commons

Rusya'nın Ukrayna'ya saldırmasıyla başlayan savaş, büyük acılarla geniş bir sahaya yayılmaya devam ediyor. Rusya'da kadınlar çok ağır yaptırımlara rağmen barış sözünü büyütüyor. Savaşa gitmek istemeyen erkekleri saklamak, barış yanlısı gösteriler yapmak, bu gösterilerde tutuklanırla dayanışmaya kadar pek çok şey yapıyorlar.

Fotoğraf: Canva

Kasım 2020'den bu yana **Hintli** köylüler, aşırı sağ Modi hükümetinin köylülerin topraklarını uluslararası tekelere peşkeş çekmek, kullandıkları suyu ve elektriği özelleştirmek için çıkarmak istediği yasalara karşı büyük bir mücadele yürütüyor. Yüzde 80'i kadın olan üretici köylüler, verdikleri mücadele ile Modi'nin köleleştirme yasalarını geri çekmesini sağladılar.

Yanlış ekonomi politikaları yüzünden yaşanan büyük enerji, gıda ve barınma sorunu ile karşı karşıya kalan **Sri Lankalı** kadınlar "Halk Anayasası için yeni anayasa değişikliği" talebiyle yapılan eylemlerin de en önünde yer aldılar.

Fotoğraf: Jvpsrilanka.com

14 Eylül'de **İran**'ın Başkentinde Mahsa (Jina) Amini'nin ahlak polisi tarafından öldürülmesi kadınların öncülüğünde ülke çapında protestolara dönüştü. Kadınlar İran rejimine karşı "Kadın, yaşam, özgürlük" ve "Diktatöre ölüm" sloganlarıyla yaklaşık 50 gündür sokaklarda.

Fotoğraf: Sarkhat

Taliban **Afganistan**'ı yeniden işgal ederek kadınların tüm yaşam alanlarını ele geçirdi. Kadınların ufacak hakları bile topun ağzında. Şiddet, taciz, tecavüz, Taliban güçlerinin baskısı korkunç boyutlarda. Taliban'a karşı "İş, ekmek, özgürlük" sloganlarıyla yürüyen kadınların mücadelesi yeraltı örgütlenmeleriyle sürüyor.

Fotoğraf: Sarkhat

Eşit, özgür, şiddetsiz bir yaşam için
#KadınlarAyakta

GÜVENLİ Mİ KAMPÜS? KEŞKE!

Zeynep TAĞTEKİN
Görkem YILDIZ
Van

EKONOMİK kriz artan işsizlik kadınları gitgide daha fazla şiddet sarmalının içine alırken Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi öğrencileri ile genç kadınların problemlerini ve güvenli kampüs talebini konuştuk.

Psikoloji bölümü öğrencisi Gül "Yurt merkeze çok uzak ve yurda gelene kadar çoğu öğrenci inmiş oluyor. Tek başıma otobüste kalmaktan bile tedirgin oluyorum, çoğu zaman sona kalmamak için önceki duraklarda inmeyi tercih ediyorum. Bu bile güvende olmadığımızın bir göstergesi" diyor ve çözümün kadına yönelik şiddet ve taciz olaylarındaki cezasızlığın son bulması olduğunu dile getiriyor. Gül bunun da tamamıyla mücadeleyle paralel gelişeceği fikrinde.

'SENELERDİR SORUN AYNI, ÇÖZÜM YOK'

Psikoloji Bölümü öğrencisi Rabia ise "Bingöl'de yurdu basıp kadınları taciz eden erkeklerin karşısında ne gibi önlemler alındı? Yurtlarımızda hiçbir önlem alınmadı. Özellikle akşam saatlerinde yurda tedirgin bir şekilde dönüyoruz. Oturduğumuz yerden bile bir sürü felaket senaryosu kuruyoruz. Özellikle ışıklanırmanın yetersiz. sorun bir an önce çözülmeli. Senelerdir aynı sorunlar dile getiriliyor, çözüm yok! Çözümü hep beraber dile getirerek sağlayabiliriz" diye konuşuyor.

'HERKESE KARŞI TEDİRGİN VE TEMKİNLİYİZ'

Dış hekimliği öğrencisi Kübra yurttan kalmıyor ancak akademi içerisindeki taciz olayları onu tedirgin ediyor: "Staj sorumlumuzdan hocalarımıza kadar tedirginlikle yaklaşmak zorunda kalıyoruz. 'Bana ne de-

mek istedi? Acaba beni yanlış anlar mı?' diye düşünürüz ve buna göre kendimizi şekillendiriyoruz. Halbuki böyle bir tedirginliğimiz olmasa belki de o kişiden bir sürü yeni şey öğrenip kendimizi geliştirebiliriz ama herkese karşı tedirgin olmadan duramayız." Öğrencilerin daha güvende hissetmeleri için öncelikle üniversitelerde etkin çalışan taciz önleme birimleri kurulması gerektiğini belirten Kübra, üniversite öğrencilerinin gerek seminerlerle gerek farklı etkinliklerle bilinçlendirilmesi ve hiçbir taciz olayının üstünün örtülmemesi gerektiğini ekliyor: "Tabii bu noktada yönetimden pek bir beklentimiz yok üniversiteli kadınlar birbirinden güç alarak bunların tamamını sağlayabilir ancak."

'DİLE GETİRME ÇABAMIZ BİLE ENGELLENİYOR'

Psikoloji öğrencisi Yıldız "Kampüste bir kadın yaşadığı tacizi dile getirmekten çekiniyor çünkü tacizciler cezasız kalıyor ve bunun kadın için daha ağır sonuçları oluyor. Her kadının kendini rahatça ve çekinmeden ifade edebileceği yaşadığı en ufak şiddeti rahatsız olduğu en ufak sorunu dile getirebileceği alanlar yaratılmalı ama üniversitemizde bu olanaklar sağlanmadığı gibi bu konuda bizlere destek olan hocalarımız baskılanıyor! Kadınların küçük çaplı bir araya geldiği, sorunlarını tartıştığı her alan hedef haline getiriliyor" diyerek üniversitede kadınların kendi sorunlarına kendilerinin de çözüm üretme çabasının engellenmeye çalışıldığına dikkat çekiyor ve ekliyor: "Akademideki dil cinsiyetçilikten arındırılmalı. Şiddet ve taciz olayları caydırıcı cezalarla sonuçlandırılmalı. Taciz önleme birimleri işlevli hale getirilmeli. Suç işlendikten sonra değil öncesinden önlemler alınmaya başlanmalı."

YETİM ÇOCUKLARIN MAAŞINA GÖZ KOYANDAN 3 ÇOCUK YAPANA YARDIM KAMPANYASI

Selin KURŞUN
İzmir

GEÇTİĞİMİZ günlerde ev arkadaşımı sabah odasında ağlayan buldum, hemen yanına gittim sarıldım. Ve ağlamaya devam ederek bana yaşadıklarını anlattı. Babasını Covid-19'dan kaybetmiş biri arkadaşım. Sizlere bana anlattıklarını onun ağzından anlatmak istiyorum.

"Babam emekli olduktan sonra öldüğü için bağlanan bir yetim aylığım vardı. Buna rağmen yetim aylığım 1000 lira olduğu için hiçbir ihtiyacima yetmemeye başladı ve İzmir'de üniversite kazanıp okumaya gelince ekonomik darlık, hayat pahalılığı beni bir işe girmeye ve çalışmaya itti. İşte işe yarı zamanlı çalışmama rağmen işyerindeki ağır çalışma koşullarına daha fazla dayanamadım. İstifa ettim. Fakat hâlâ sigortalı göründüğüm için öğrendim ki yetim aylığım kesilmiş. Sebep ise öğrenci olduğumu doğrulamamalarıymış. Yasalarda olan

madde 25 yaşında öğrenci olan herkesin sigortası olsa dahi yetim maaşını alması şeklinde. Devlet bizim içtiğimiz suyu, yediğimiz yemeği bile biliyor, bunun hesabını yapabiliyor ancak benim öğrenci olduğumu doğrulamadığı için benim 1000 liralık maaşımı kesiyor. Gözünü diktikleri 1000 lira onların saraydaki 1 saniyelik harcamalarına bile yetmiyor. Vermek zorunda oldukları bu para için uğraştırıp duruyorlar. Bizim yaşamlarımızı böyle mi güvenceye alıyorlar? Böyle mi koruyorlar bizleri? Burada geçinecek başka param mı var, eğitimimi nasıl sürdüreceğim?"

Yayıllmasını engelleyemedikleri pandemi yüzünden hayatını kaybetmiş bir insanın kızının bin liralık yetim aylığı neden kesilir ki?

Yoksulluğun herkesin normal haline geldiği bir süreçteyiz. Bir sürü üniversiteli, en çok da üniversiteli kadınlar eğitim masraflarını karşılayamayacağı için kaydını dahi yaptırmadı. Yapılanlar ise yüksek kiralardan hayat pahalılığına bir sürü sorun yaşıyor ayakta kalmak için.

Hayatlarımızı, eğitimimizi, haklarımızı bu kadar hoyratça tehlikeye atamazlar.

Diğer yandan iktidarın sosyal yardım altında yaptıkları toplum açısından kapsayıcı olmaktan da uzak, kapsadıkları için hayatı kolaylaştırmaktan da.

Yetim çocukların maaşına göz koyuyorlar, ardından üç çocuk yapana yardım kampanyaları düzenliyorlar. Kadınlara akıl ve para verdikleri sosyal yardımlar kadınları güçlendirmek yerine denetleme araçlarına dönüşüyor.

Ve şiddete giden yollar böyle böyle örülüyor.

25 Kasım Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Günü'ne çok az kaldı. Bizde uğradığımız her türlü haksızlığa, eşitsizliklere ve tüm bu eşitsizliklerin yarattığı şiddete karşı mücadele daha güçlü örme zamanı!

LİSELİ GENÇ KADINLAR ANLATIYOR: CİNSİYETÇİLİK HER YERDE

İlgin ÇERİBAŞ
İzmir

TAKVİMLER kasım ayını gösterirken İzmir Buca Mevlana Ticaret Meslek Lisesi öğrencileriyle sohbet ediyoruz. Maruz kaldıkları sözlü taciz, eğitim sürecinde deneyimledikleri cinsiyet eşitsizliğinden bahseden liseli genç kadınlar, bu yıl 25 Kasım'da ise "cinsiyet eşitliğine dayalı bir eğitim, şiddetsiz, tacizsiz güvenli alanlar" talebiyle sokakta olacaklarını dile getirdiler.

Genç kadınlardan biri, "Erkekler çoğu yerde özgürken kız öğrencilerin ise kıyafetten saçta, makyajdan sürdürdüğü ojeye kadar eğitimle alakasız, kişisel tercihlerine hocaların karışması onların da bu eşitsizliğin bir parçası olduğunu gösteriyor" dedi. Başka bir öğrenci ise "Sadece okulumuzda değil dünyada olan bir şey ben de bu. Toplumumuzda çoğu kişi bu iki cinsi ayırıyor ve

onlara birbirinden farklı davranıyor. 'Kız dediğin evde oturur' ya da 'Erkek adam yapar' gibi cümleler bile bu eşitsizliği destekliyor" şeklinde konuştu.

ŞORT YASAK

Beden eğitimi derslerinde şort, tayt gibi belli başlı kıyafetlerin yasak olduğunu, erkeklerin sözlü ve fiziksel tacizine uğradıklarını aktaran kadın öğrencilerden biri durumu şöyle değerlendirdi: "Bu sözlü/ fiziksel taciz olayları yüzünden beden derisi için rahat kıyafetleri tercih edemiyoruz ayrıca bazı beden hareketlerini yaparken tacize girecek bakışlara maruz kalıyoruz."

Bir diğeri ise "Erkekler istediğini giyebiliyorken bizler tayt, eşofman, diz altı şort giydiğimiz zaman bile hocaların bizi 'Bir daha giymeyin' diye uyarması kadın-erkek eşitsizliğinin bir parçası. Erkekler şort giydiği zaman hiçbir sorun olmu-yorken kızlar giydiği zaman

herkes cinsel obje gözüyle bakıyor."

GÜVEN PROBLEMİ YAŞIYORUZ

Kadınlardan biri "Yeri geldiğinde ders dinlemekte bile zorluk çekiyoruz. Bu nedenle okul başarımız düşüyor. Güven problemleri yaşıyoruz ve herkesi aynı davranışta bulunur zannediyoruz. Anksiyeteye yol açıyor ve çoğu öğrenci bu yüzden sesini çıkarıp kendini savunamıyor. İnsan bu durumlara maruz kaldıkça kendini değersiz hissediyor, acaba neden ben diye düşünüp sorunun kaynağını kendisinde zannediyor. Bazı öğrencilerde ise ömür boyu unutamayacakları travmalara sebep oluyor. Okul başarısı da bu durumla beraber düşüyor ve artık okula gelmek bile istemeyeceği noktalara ulaşıyor" dedi.

Liseli genç kadınlar, bu sene 25 Kasım'da eğitimde cinsiyet eşitliği başta olmak üzere kadına yönelik şiddetin her biçiminin karşısında ses çıkararak tüm kız kardeşlerini bu mücadeleye omuz vermeye çağıracaklarını söylediler.

Aramıza hoş geldin Rojda!

Hatice KELLEÇİ
Tuzluçayır-Ankara

Kadın derneğinde birçok kız kardeşimizin hayat hikayelerini dinledim. Her defasında “yok be”, “hadi oradan” dediklerim olmuştur. Rojda da anlattıklarıyla soluksuz dinlediğim kadınlardan bir oldu. Beş çocuk annesi, 40’lı yaşlarına yeni gelmiş, tek başına mücadele eden, güçlü bir kadın o. Şırnak Uludere’den gelen Rojda’nın bazen üzen, bazen güldüren, bazen de hep mi aynı şeyleri yaşar bu kadınlar dedirten hikayesine geçelim...

BİR BOĞAZ AZALSIN DİYE EVLENDİRİLEN ÇOCUKLAR!

Rojda, Şırnak Uludere’den üç çocuğuyla önce misafir gelmiş kardeş evine. Aslında beş çocuğu var. Bir oğlu memur, diğeri üniversite okuyor. İkisi de başka şehirlerde. “Babası çok küçükken ölmüş. Törelere göre annesini amcasıyla evlendirmişler. “Amcam oldu mu babam, yengem de annem tabii. Onların çocukları da var bizler de varız. Geçinmek zorlaştı, evden kimi gönderseler seviyorlar. 14-15 yaşlarımdaydım, beni evlendirmeye karar verdiler. Yok dedim ama annem bir boğaz eksilecek, biz rahatlayacağız deyince tamam dedim. Daha yeni de adet görmeye başlamıştım verdiler beni.”

Fotoğraf: Ekmek ve Gül

Evlendiği adamın ikinci eşi Rojda. “İlk eşi intihar etmiş, bir kızı vardı. Benim çocuklarla ona da baktım, büyütüm, ben de onlarla büyüdüm işte. Ne çocukluk ne gençlik ne de kadınlık hiçbirini yaşamadım” diye anlatıyor.

‘EV ÇÖKERSE DUYAYIM DİYE UYUMUYORDUM’

Eşinin ailesiyle birlikte küçük bir evde onca kişi yaşantısını şöyle anlatıyor: “Çoluk çocuk, cümbür cemaat birlikte yaşıyorduk. Sonra benim koca kaçakçılıktan suç işleyince yaylaya gitti, bıraktı bizi. Kaldık mı yine tek başımıza. Gel teslim ol dedim, kabul etmedi. Ben de artık onlarla yaşamaya başladım. Evin üstünde, ahırdan farkı olmayan bir yer vardı. Oraya geçtim çocuklarla. Oradan buradan gelen paralarla geçirmeye çalışıyordum. Çocuklar küçük, ev kötü, yiyecek yok, ne zorluklar çektim sorma. Tek göz oda çocukların üstüne çökecek diye uyumuyorum. Çökerse sesi duyayım kaçırırım diye. Yılanlar, akrepler sorma gitsin... Kocam hayırsız, kaynamalar bakmıyor, ne yiyoruz, ne içiyo-

Beş çocuk annesi, 40’lı yaşlarına yeni gelmiş, tek başına mücadele eden, güçlü bir kadın Rojda. Şırnak Uludere’den Ankara Tuzluçayır’a uzanan hikayesi ile bizlerle...

ruz bilen yok soran yok.”

Çocuklarıyla uzun yıllar yoksulluğun kısırcasında yaşamış Rojda. Destek alabileceği kimse de olmamış. “Bu çocuklar olmadan karnımdan düşün diye çok uğraştım ama beceremedim. Ranzalardan atlıyordum ki düşün, doğmasınlar. Doğduktan sonra da nasıl kıyayım. Hasta olan var, götüren yok. Kızın bacakları

çarpık. Sekiz ay sırtımda taşıdım tedavi ettirmek için. Küçük kızın böbrekleri sorunluymuş ameliyat ettirdim, çok çektim. Kaynanamlara gittim bir gün, sarma sarıyorlardı. Yardım ettim onlara. Artan yaprakları elime verdiler sen de yaparsın al diye. Dedim benim evimde bunu saracak bir şey yok diye. Güldüler. Öyle zoruma gitti ki. Unutamam ben bunları. Pişirdiklerinden bile vermezlerdi, ne diyeyim Allah’a havale ettim onları.”

Köylünün tacizleri başlamış bu sefer de: “Etraftakiler yalnız kaldığımı bildikleri için kötü gözle bakmaya başladılar. Veresiye alıyorum ya ihtiyaçlarımızı. Baktım başka şeyler istemeye başladılar. Koca kaçmış, gitmiş, kalmıştım tek. Kendimi öldüreyim diye çok düşündüm. Ama çocuklar da arkamdan atlar diye atlayamadım. Çok taciz ettiler beni.”

HAKSIZLIKLARA HAKSIZLIKLAR EKLENDİ

Rojda çocuklarıyla birlikte hayat mücadelesinde damatlarının kefil olmasıyla bir ev tutmuş. Bir de öğretmen evinde temizlik işine girmiş. Ama yaşadığı haksızlıklara haksızlık eklenmiş bu süreçte. Hem emeğinin karşılığını alamamış hem de tacizlere bu sefer başkaları eklenmiş. Yine de hakkı için mücadele etmiş. Şöyle anlatıyor: “Her gün çalışıyordum, çocuklar evde yalnız kalıyorlardı. Öğle arası gelip onlara bakıp geri gidiyordum. Oradaki müdür beni işten çıkarmak istedi. Hatta üç kişi gelmiş işe

girmek için. Dördümüzü birer odaya koydular, kim önce bitirirse ve temiz olursa o çalışır dediler. Ben en hızlı bitirdim ve çalışmaya devam ettim ama orada da çok zordu. Taciz vardı, korkuyordum ki beni işten çıkardılar, hatta birini daha çıkardılar aynı anda ama bana az ona çok para verdiler. Dedim niye? O hak etti dediler. CİMER’e şikayet ettim ama yine de bir şey kazanamadım. Verdikleri parayı almayacağım dediğimde de tehdit ettiler. Ben de korktum, aldım.”

NEREYE GİDERSEN GİT DEĞİŞMEYENLER

Gel zaman git zaman çocuklar büyümüş. Oğlan evin kirasını göndermeye başlamış. Kardeşinin yanına gelmiş sonra, Kardeşiyle yoksulluğu paylaşırken biraz terziliği olduğunu, bir iş bulduğunu anlatıyor: “Eğer yalnız kadınsan hemen senden beklentileri farklılaşıyor. Gerçi evli de olsan ne fark eder ki adamların zihniyeti kötü. Altı kişilik konfeksiyon, hepsi erkek. İş öğrenemiy diye girdiğim yerden yine çıkmak zorunda kaldım”.

EN UMUTSUZ ZAMANDA BİLE AYAKTA KALABİLMEK

Daha birçok şey anlatıyor Rojda. Tabii gönül ister ki kadınlarla hep dertler, sıkıntılar, tacizler yüzünden bir araya gelmeyelim. Ama şu bulunduğumuz zaman bize bunu yaşıyor. Her geçen gün daha çok fakirleşiyor, daha çok şiddet görüyor, daha çok taciz ediliyor. Buna dur demek için biz kadınlar birlikte yan yana daha güçlüyüz. Aramıza hoş geldin Rojda.

Aileler aranmadan arkadaşlarımızla sohbet bile edemiyoruz

CİNSİYET eşitsizliği yalnızca evde değil toplumun her yerinde var. Okulda, sokakta, işte ve evde... Kız ve erkek öğrencilerin arkadaşlıkları bile okullardaki öğretmenler ve idareciler tarafından engellenmeye çalışılıyor. Yan yana oturan, konuşan kız erkek öğrencileri öğretmenler tarafından uyarılıyor bazen ise hakarete maruz kalıyor. Hatta velilere haber verecek ya da yanlış anlaşılacak herhangi bir durum olmamasına rağmen yalnızca kız öğrencinin velilerine haber verilmesi eğitim verilen yerlerde, eğitim verenlerin ne kadar cahil olduğunu gösteriyor.

Bir diğer sorun da kız öğrencilere uygulanan kıyafet kısıtlamaları. Okul içerisindeki antrenmanda ve bazı derslerde öğrencilerin giyim tercihleri yüzünden kız öğrenciler uyarılıyor. Dışarıya çıkarılmadığımız gibi lavaboya, kantine dahi gidemememiz ile sonuçlanıyor. Antrenmanlarda başta kız ve erkekler birlikte çalıştıkları için antrenman günlerini ayırmayı bile denediler.

Ders kitaplarından tutun, çocukluğumuza kadar hep bir cinsiyet eşitsizliğine maruz kaldık. Küçükken kız çocuklarının eline verilen barbie bebekler, mutfak malzemeleri; erkeklere ise verilen arabalar... “Erkek yemek yapamaz, ev işi yapamaz” düşüncesi yaygın oldu. Aslında toplum bize biz daha çok küçükken bir sorumluluk yüklemiş, bizim için oldukça ağır bir sorumluluk.

İlk olarak okullarda bu eşitsizliğin giderilmesi gerekiyor. Biz eşitsizliğin olmadığı, arkadaşlarımızla rahat rahat sohbet edip istediğimizi giyebileceğimiz bir eğitim istiyoruz. Her şeyi ayıp gören bir eğitim sistemi ile bu sorunlar sürmeye devam eder.

Ruken
Anadolu lisesi
öğrencisi/VAN

Görsel: Freepik

Amasra'daki maden kazasının ardından... KADINLAR ŞİMDİ NE YAPACAĞAK?

Hilal TOK

1 845'lerde o zamanların Osmanlı coğrafyasında Ereğli-Amasra havzalarında taş kömürü için ocakları açmak üzere kazmalar yeryüzünü delmeye başlamıştı. O zamandan bu zamana, önce yabancı kumanyaların hegemonyasında, ardından Cumhuriyet döneminin mükellefiyet kanunu altında zorla, sonrasında açlıkla imtihanın pençesinde "rızaıyla" ve günümüzde "kurayla" yer altında aradılar hep kömürü. Amasra'da TTK'ya bağlı müessese alanında üretim azalsa da devam etti. Havzanın yüzde 70'lik bölümü Hattat Holdinge peşkeş çekilirken ilk 400 metrede 17 milyon tonluk bir üretim havzası kaldı devlete sadece.

İşçiler özelleştirmeye karşı eylemler yaptı. Ancak kamuya bağlı kömür ocakları peşkeş çekilmeye devam etti. Bartın halkının ekmek kapısı Amasra TTK'da görünenin ardında pek çok ihmal vardı. Özelleştirmeye bağlı işçi sayısının azaltılması, yoğun iş yükü altında iş kazaları, üretimi durdurmayı gerektirecek kadar önemli teknik ve idari sorunlar göz göre göre katliamı getirdi. Çoğu 2019'da işe başlayan gencecik işçiler artlarında ailelerini bırakıp gitti. Arkalarından ağıt yakan, gözyaşı döken eşlerin dudakları arasında tek bir soru kaldı, "Biz şimdi ne yapacağız?"

İSYAN EDEN ANNEYE 'ÖLÜM EN GÜZEL MAKAM' DİYEBİLDİLER!

Kocasını, oğlunu yerin altına duayla, endişeyle yollayan kadınların yüreği, 41 hanenin ocağı yandı 14 Ekim akşamı. Amasra'da taziye evlerinde hep benzer manzara vardı. Soma'nın Ermenek'in benzeriydi bu evler. Evlerdeki büyük yas havasına "İhmal var" sözleri karışıyordu öfke ve hüznle. Kayınvaldelerinin, annelerinin dizleri dibinde, kiminin kucagında çocukları, eşlerin ardından kalan "dul kadınları" artık.

2019'da madene giren ve kazada hayatını kaybeden Şaban Yıldırım'ın eşi Sena, ikiz çocuklarına hamileydi

henüz. Zor bir hamilelik süreci geçiriyor, tedavi için eşiyle sürekli Ankara'ya gidiyordu. Şaban, yemiyesi kesilmesin diye çok yorgun olduğu günlerde dahi gidiyordu işe. Öldüğü gün cebinden sadece 183 lira çıkmıştı. "Kader değil, bizim canımız yandı" diyordu Sena. Kocasının özellikle son birkaç aydır zayıfladığını, sürekli yorgun olduğunu "Sürekli çalıştırıyorlardı, üretim artmıştı" sözleriyle açıklıyordu. Havalandırmada sorun olduğuna dair eşinin paylaştığı bilgileri hatırlatarak "Ertelemeselerdi belki yaşayacaklardı" diyordu. Annesi Gülcan, "Benim oğlum daha uşaktı" diye feryat ediyor, yanındaki Diyanet İşleri Vakfı görevlileri alıp götürüyordu kameraların önünden, "Öyle deme, şehit oldu oğlum, en güzel makam, en güzel makam!" diyerek...

'BİZİM YUKARILARDA DAYILARIMIZ YOK'

Aynı köyden Mehmet Bulut'un eşi Munise'nin en büyük korkusuydu şimdi yaşananların üstünün kapatılması. "Adalet istiyoruz" diyor, eşinden kalan çoraba sarılıyordu. "11 aylık bebeğim var. İnsan hayatı bu kadar ucuz mu? Ben para pul istemiyorum. Ben bayat ekmeğe su banar onu da yerim, ceza alsınlar istiyorum. Kocam bir gün işe gitmese sorun oluyordu. Bizim yukarılarda dayımız, amcamız yok, bizim kimsemiz yok. 24 yaşındayım bak, dul kaldım. Geçer mi bu ömür? Benim kocamı yaktılar, nefessiz bıraktılar."

İSTEMEYE İSTEMEYE...

Yıllarca pencereden kocasının sağ salim eve varmasını bekleyen Meliha Yıldız, bu kazada oğlunu kaybetmişti. "Ah kızım hiç istemedim, eşimi bekledim 20 sene pencere önünde, sağ salim eve varacak mı diye. Mecbur girecek oraya. Ama korka korka girecek ama ölümü bile bile girecek. İştahla giren yok ki. Ben kocamı helalleşerek gönderdim işe yıllarca. Emekli oldu ferahladım. Bu sefer mecbur oğlum gitti madene. Başka iş yok ki."

Yazının tamamını ekmekvegul.net'ten okuyabilirsiniz

AĞIT DOLAN YAS EVLERİNDE, SUSTURULAN KADINLAR...

OKAN Akgül'ün 5 ve 3 yaşındaki çocukları, anne Tuğçe'nin dizlerinde. Tuğçe yerine çevresindeki herkes söz alıyordu. Kapı önünde ailenin en büyük erkeği, "İhmal varsa devletimiz bulur zaten" diyordu, def ediyordu bastonuyla kapısındaki heyeti.

Cumayarı köyünde, henüz 3 aylık gelin. Fikret Kansız'ın eşi, yine kısık sesle sesini duyurmaya çalışıyordu. Onun yerine yine evin büyükleri alıyordu sözü. Gelinin ne yapacağını, nerede yaşayacağını da yine bu büyükler hesaplıyordu. Söylemek istedikleri boğazında düğümlenirken sözü her kesildiğinde, omuzundaki ölüm acısı ve tek başlılık yükü eğdiriyordu başını.

Başka bir köyde, eşini kaybeden kadın, kendi isteğiyle vekalet verdiği avukatından vazgeçirilmişti. Evin büyüğü, erkeği, vazgeçirtmişti onu. "Ben bakarım, bizim şirketin avukatları var, sen kafana göre n'apıyorsun" demişti. Kocalarının hesabını soramıyor, bundan sonra ne yapacaklarına dair kendi kaderlerini kendileri belirlemesin diye şimdiden susturuluyordu kadınlar.

Çok değil bir hafta sonra yeniden ailelere gittiğimizde duyuyorduk artık, evin gelinlerinin üstüne gidildiği, yatan ve yatacak paraların kimde kalacağı tartışmalarının başladığını, sadece devleti değil bu süreçte kocalarının ailelerine rağmen de bir mücadele yürütme uğraşı

çinde olduklarını görmüşlerdi kadınlar.

Bir ağabey ölen bekar madenci kardeşinin ardından kız kardeşlerine değil, kendine gelsin tazminat diye çoktan sıkıştırmaya başlamıştı bile aileyi. Engelli annesine ve küçük kardeşine kendi kazandığı ile bakan ölü madencinin cezaevindeki babası yıllar sonra ortaya çıkmıştı. Soma'dan tanıyorduk bu manzarayı. Susturulan kadınları... Önce devletin, müftülüklerin, çeşitli kurumların ölen madencilerin ailelerine çeşitli yardımlar ile sus payı verdiğini biliyorduk. Amasra'da da hesaba yatan ve yatacak paralar konuşulmuyor değildi. Yine Soma'dan hatırladığımız bir şey, madende ölenin eşine ödenen para evin dışına çıkmasını diye, madencinin karısı madencinin kardeşiyle, akrabasıyla zorla evlendiriliyordu. Tüm bu gerçeklerle iç içe yaşayan Bartın'daki kadınlarda şimdiden görülüyordu bu endişe.

Maden işçisi eşlerinin kaderi hep böyle mi olacak peki? Birileri çıkıp "kader, fitrat" dediğinde hep boyun mu eğilecek bu düzene? Bu kaderi değiştirmek, madenlerde insana reva görülen ölümden daha az tehlikeli ve daha güvenilir. Koskoca devlete karşı adalet mücadelesi vermek, en tepeden en aşağı ihmalleri açığa çıkarmak çok zor olacak. Ancak on binlerce haneden yine o madenlere çalışacak çocukları doğuran kadınlar için yürek acısını tekrar tekrar yaşamak çok daha zor olan!

SOMA'NIN GÖSTERDİĞİ GERÇEKLER HİÇE SAYILDI Geriye acılı kadınlar ve çocuklar kaldı

Dilek OMAKLILAR
Manisa

Bartın maden faciasının ardından kadınların feryadı Soma'da yaşanan 301 işçinin yaşamını yitirdiği maden faciasını yeniden hatırlattı. Bartın'da eşlerini kaybeden kadınların feryatlarıyla ihmalleri dile getirirken söyledikleri, Soma'daki madenci eşlerini, çocuklarını kaybeden kadınların yaşadıklarını akıllara getirdi.

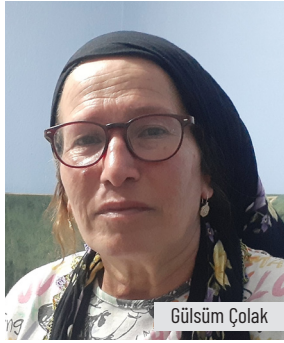
Soma'da hayatını kaybeden maden işçilerinden Uğur Çolak'ın annesi Gülsüm Çolak'la buluştuk Bartın'daki facianın ardından, ilk sözü "Bartın faciasıyla aynı anı tekrar yaşamış olduk, Soma'yı hatırladık yine" oldu.

'O ZAMAN BABAM NEDEN ÖLDÜ?'

Uğur, Soma maden faciasında öldüğünde 26 yaşındaydı, 4 yıldır madende çalışıyordu. Annesi Gülsüm, "Gençcek gelinler kaldı facianın ardından... Uğur öldüğünde 22 yaşındaydı gelinim. 4 yıl evli kalmıştı, çocuklar küçüktü. Kendini işe verdi, bir günden bir güne mahkemeyi bırakmadı. 8 yıl birlikte kaldık, çocuklar büyüdü. Kolay bir şey atlatmadı tabii ki. Paylaştık her şeyimizi" diyor.

Çocukların babalarını hâlâ sorduğunu söyleyen Çolak şöyle anlatıyor bu acılı durumu, "Önceden baba kelimesini duymak istemiyorlardı, 'Bizi

bıraktı, gitti' düşüncesindeydi sanki. Geçenlerde annelerine demişler ki, 'Bizi babamızın madenine götür'. Bana anlattı, nasıl dayandın diye sordum kıza... Götürmüş de güvenlikçiler içeri sokmamış, 'Karşı tepeye çık, oradan göster' demişler. Çıkışlar tepeye, bakmışlar... Oğluna sormuş, 'Ne hissettin oğlum' diye; 'Babamın gelmeyeceğini hissettim çünkü duvar örmüşler' demiş. Kabullenmiş artık. Küçüğü de öyle. 'Şimdi katilleri ne yapıyor?' diye de sormuş. 'O zaman babam niçin öldü?' demiş. Yani anlayacağın çocuklar bile bunun farkında."

Katiller ne yapıyor sorusuna yanıt vermek zor. Korunup kollandılar mı demeli, babanızın hesabı sorulmadığı için başka çocuklar da babsız, başka anneler de evlatsız kaldılar mı demeli...

İŞÇİ BAŞINA 6 GÜN HAPİS

Soma maden faciasından sonra davadan vazgeçmeleri için patronun avukatlarının evlerine gelişini anlatıyor Gülsüm, "Uğur'u kaybettikten sonra aradan aşağı yukarı 1 ay geçti. Kapının önünde oturuyorduk. Alp Gürkan'ın avukatı olduğunu söyleyen 3 kişi geldi. Bir ihtiyaç var mı diye soruyorlar. O zaman 'Annem yatakta rahat yatıyor diye düşünmesin istiyorum, ben betonda yaşıyorum, oğlumu bana getirin, ben bir şey istemiyorum' dedim. Onlar, mahkeme süreci yıllar sürecek, bir şey alamayacaksınız dediler bize. Biz de gelinimle sonuna kadar direneceğiz dedik. Bize

'Alp Gürkan oğlunu 6 ay yatırır, çıkarır, siz kimle dans ediyorsunuz' dediler. Sonra işçi başına da 6 gün yattılar işte..."

Devletin ailelere desteği ise sadece "iş vermek" olmuş, "Paraysa parayı zaten verecektirdi. Ama keşke adaletli verselerdi. İyi bir şey değil, rüşvet gibi sunuyor. Bir de aileleri o zaman da ayırdılar. Ölümünden sonra insanlara sadaka vermesinler. Ülkemizi sadaka ülkesi yaptılar" diye ekliyor öfkeyle.

Öfkesini kabartan başka şeyler de var. O anlattıkça Bartın'da yaşananların ve yaşanacakların da apaçık bir tablosu seriliyor gözler önüne. Diyor ki Gülsüm; "Bartın'dan sonra da kader dedi Cumhurbaşkanı, Madencinin fitratında bu yok. Eğer fitratsa kaderse madem öyle kader bunlara neden vurmuyor? Siirt'e gitmiştik maden kazasından sonra. Oraya Emine Erdoğan gittiğinde 18 yaşında oğlunu kaybeden bir anneye, '18 yaşındaki çocuğun neden madene gönderdin?' diye sormuş. Kadın da 'Çalmasını öğreseydik madene göndermezdik' demiş. Ama bu hiçbir kanalda çıkmadı. Biz çocuklarımızın adaletli olması için çok şey öğrettik. Her şey paradan ibaret değil... Tedbirleri neden almadılar? Orası devlet madeni diyorlar, devlet madeni olunca kaza olmaz mı? Olur ama burada ihmaller var, denetimsizlikler var. Başta hukuk yok ki. Soma'da verilen karar, vicdanları rahatlatan bir karar olsaydı belki Bartın olmayacaktı. Oraya bakarken, kendimi bir anda hastane önünde oğlumu beklerken gördüm. Demiştim belki benim oğlum bir umut çıkar, çünkü burada bir patlama olmadı..."

KADINLARIN ÜSTÜNDEKİ BASKI:

'Otur oturduğun yerde!'

"MADENCI eşi olmak başkadır, stresi ağırdır" diye anlatıyor kadınların yaşadıklarını. Maden katliamının sonrası da çok ağır olmuş kadınlar için. Kimi kadınların hukuki mücadeleyi sürdürürken ailelerinden baskı gördüğünü hatırlatıyor Gülsüm, "O baskı yüzünden davasını sürdüremeyen de oldu. Kimi aile kadınlara 'Otur oturduğun yerde' dedi. Biz adaleti bir nebze olsun yerine getirseydik belki de çocuklarımızın çocukları da rahat ederdi. Bir arpa boyu ilerleyemedik bu hukuk davasında. Aileler de çok yıprandı. Davamızı bozmak için ellerinden geleni yaptılar."

Faciadın sonra karşılarında hiçbir muhatap göremediklerini söyleyen Çolak, "İsyan ediyorsun ama seni duyan yok. O giden canı ya da o katliamda ölen madencinin arkasında kalanı duyan yok" diye konuşuyor.

'NERDEN BİLİRDİM YAMYAMLARIN DOYMAK BİLMEDİĞİNİ?'

"MADENCİLERİN yüzü hiç gülmez. Haklılar da... Toprağa gömülüyorlar diri diri, o kadar derine iniyorlar. Ama işte bize de beklemek düşüyor. O gün Uğur öldüğünde hastanenin önü ana baba günüydü. Uğur'u soğuk hava deposunda bulduğumuzda tanınacak gibi değildi ki. Babası bakmış kolunda Uğur yazılı dövmesi vardı oğlumun, sadece U harfi kalmış. O anı yaşıyorum ama çocukları da o kadar benziyor ki Uğur'a" diyor.

Gülsüm başta biraz sıkıyor kendisini ağlamamak için ama Uğur'un fotoğrafına baktıkça dayanmıyor: "Benim oğlum çok güzeldi. Ölüsünü göstermediler. Dediler ki, sen güzel yüzünü hatırla. Aradan 3 ay sonra amcası fotoğraflarını gösterdi de oğlum demeye bin şahit ister. Keşke madene sokmasaydım dedim defalarca. Ama okuyan da işsiz bu ülkede. Babası emekli olunca oğluma da nasip olur derdim, nereden bilirdim ki yamyamların doymak bilmediğini?"

Kira ödese eklemek alamıyoruz, bu hayatı yaşayamıyoruz!

Neslihan KARYEMEZ
İkitelli-İstanbul

İnsan gibi yaşamın temel göstergelerinden biri de nasıl bir evde yaşadığımız. Zaten erişmesi hep zor olan sağlıklı, güvenli bir evde yaşama hakkı, son birkaç yıldır iyiden iyiye imkânsız hale geldi. Kiraya, temel tüketim maddelerine ve faturalara dur durak bilmeden gelen zamlar, birden fazla işte çalışarak ama açlık sınırının bir tık üzerinde aldığımız ücret belirliyor nasıl bir evde yaşayacağımızı.

İstanbul'un en büyük ilçelerinden biri olan Küçükçekmece'de, Başakşehir sanayinin hemen dibindeki iki mahallede yaşayan Türkiyeli ve göçmen iki kadınla yaptığımız sohbetten yansıyan "barınma" derdine ortak edeceğimiz sizi... Ortak kesenleri yoksulluk olan iki kadının anlatıklarını, insanca yaşamın olanaklarının nasıl da elimizden alındığını ortaya seriyor. "Nasıl evlerde yaşıyorsunuz, memnun musunuz yaşadığınız evlerden?" diye sordüğümüzde ikisi de aynı duyguyla aynı cümleyle yanıtıyor bizi; "Buna yaşamak denirse yaşıyoruz işte..."

DAHA KISACAK NEYİMİZ KALDI?

MEHMET Akif Mahallesi'nde yaşayan Olca, 15 yaşından beri çalışan genç bir kadın. 7 yıldır evli ve 1 yaşında çocuğu var. "Çocuk yapmaya karar verdiğimizde gittiğim doktorun 'Ancak tüp bebek yöntemi ile çocuk yapabilirsiniz' demesiyle başladı kendimizden kısımlarımız. Bir yıl çalışıp kazandığım parayı biriktirdim çocuk sahibi olmak için. Çocuk olunca ben çalışmadığım için gelir düştü, ama ihtiyaçlar arttı. Geçinmek daha da zor hale geldi" diyen Olca kalem kalem sayıyor değişenleri... "Üç yıl önce 1+1 eve 800 lira kira veriyorduk. Şimdi 1700 lira veriyoruz. Eşim asgari ücret alıyor. Akşamları mesaiye kalıyor. Hafta sonları ek işe giderse ancak geçiyoruz. Buna da geçinmek denirse. Faturalar, çocuğun ihtiyaçları, mutfak masrafları... Hepsini kredi kartıyla ödüyorum. Kredi kartı en az 4000 lira geliyor. 1700 lira kiraya veriyoruz. Asgari ücret 5.500 lira. Eşimin yol parası, harçlığını dahi katmadan 200 lira içerideyiz. Bundan 2 yıl önce de aynı yerdeydik. Şimdi de aynı yerdeyiz. Bugün evden çıkartırsak ya da 2+1 eve çıkmak istesek en kötü bahçe katı 3000 lira. O da bulabilirsene. Daha kısacak neyimiz kaldı" diyor.

BU ZAMLARA BİR SON VERİLMELİ

Yaşanılır bir evde oturmak için kendisinin de çalışması gerektiğini söylüyor. Elbette çalışabilmesi için mahallede ücretsiz bir kreş olmazsa olmaz, yoksa çalışarak kazandığı paranın da büyük bir bölümünü vermek zorunda özel kreşe. E yine değişmedi hayatındaki zorluklar! Cevabı çok net "Ne yapsak yapalım ne bu kiralara güç yeter ne de bu alınan maaşla yaşanabilir. Devletin zamlara bir dur demesi lazım. Aldığımız maaş kiramızı, faturalarımızı, mutfağımızı karşılayacak bir düzeyde olsun ki yaşayabilelim. Suriyeliler geldi kiralara arttı diyorlar. Evet ama bunun sebebi göçmenler değil, ev sahipleri, denetim yapmayan hükümet. Biz nasıl mecburuz kira artırılsa da vermeye, onlar da mecbur. Onların gidecek başka bir yerleri de yok. Bizim hiç değilse bir köyümüz var. Türkiyeli vatandaşların da devletin de dur demesi gerekiyor ev sahiplerine" diyor.

Fotoğraf: Evrensel

BAŞKA MAHALLEYE TAŞINMALARI YASAK!

KENDİNİN derdi de daha az değil: "Bodrum kattaki bu eve 1100 lira kira veriyoruz. Şubat'ta kiraya zam yapacaklar. Ev sahibi evini satıyor. Ev sahibimizin de ev sahibi kirayı artırdığı için geçinemiyorlar, köye göçecekler. Atatürk Mahallesi'nde kiralık ev bulmak zor. En kötü daireye 4 bin lira istiyorlar. Bunlarda vicdan yok. Bu bodrum katlarında göçmenlerin dışında kimse oturmaz, yaşanacak gibi değil. Komşum yeni evi 5000 liraya tutmuş. Doğal gazı bozukmuş. Ev sahibi ben karışmam demiş. Biz Suriyeliler oturduğumuz evlerden çıktığımızda ufak bir boya bile kalksa bize depozitolarımızı vermiyorlar. Mahallede kiralık daire bulamazsak başka bir mahalleye de taşınmıyoruz."

Emel'e neden başka bir mahallede ev bulamadıklarını soruyorum. Cevabı "Çünkü yasak. Ya Atatürk Mahallesi'nde ev bulacağım ya da bizi sınır dışı edecekler. Zaten kendi ülkemizde hayat olsa burada yokluk içerisinde yaşamazdık. Kaydım durursa kimliğim durur. Kimliğim durursa hastaneye gidemem, çocuklarımı okula gönderemem, eşim çalışamaz, çalışmazsa yaşayamayız."

KORKU DOLU BİR YAŞAM

İşte en büyük korkularından biri bu, sınır dışı edilmek. "Ablamın oğlunu kimliğinden dolayı tuttular. 3 gün haber alamadık. Kilis kayıtlıydı, orada iş bulamadığı için İstanbul'a geldi. Kilis'teki kayıt yenilenmediği için Türkiye'de kaydı silindi. Yakaladıkları gibi Suriye'ye gönderdiler. Şimdi orada işsiz güçsüz. Eşimin başına bir şey gelirse eve kim bir lokma eklemek getirecek bilmiyoruz. Eşim ve oğlum maaşını aldıklarında önce kirayı faturaları ödüyorum, kalanı ile karnamızı doyurmaya çalışıyoruz. Bize diyorlar ki Suriyeliler iyi para alıyorlar. Benim eşim 5500 lira alıyor 5 bin kiraya versem 500 liraya nasıl geçinelim? Okula gitmesi gereken çocuğumu sabahın altısında kaldırıp işe gönderiyorum. Çocukların beslenmesine bir şey koyamıyorum. Eve haftada bir tavuk alabiliyoruz. Meyve en fazla bir kilo alıyoruz. 5 çocuğum var hangisine yetsin 1 kilo meyve? Hiç adil değil ama mecburuz" diye ekliyor.

SURİYELİ EMEL: EN KÖTÜ EVLERDE EN KÖTÜ ŞARTLARDA YAŞIYORUZ

EMEL Suriye'de savaş çıktıktan bir süre sonra Türkiye'ye göçmek zorunda kalmış, beş çocuğundan birini Türkiye'de doğurmuş. Suriyeli olduğu için çok fazla hakarete maruz kalmış. O nedenle mahallesinde

Suriye'de tanıdığı bir kadın arkadaşının, bodrum kattaki kapı komşusunun, bir de ara ara kahvesini içmek ve sohbet etmek için kapısını çalan bizim dışımızda görüştüğü kimse yok.

Kapı komşusunun derdini anlatmakla başlıyor Emel. O da Suriyeli. Hanede beş yetişkin ve üç çocuğun bütün ihtiyaçlarını, çalışan iki yetişkin karşılamaya çalışıyor. Kirada oturdukları bu ev satılacakmış, o nedenle yana yakıla ev aramışlar. Oturdukları mahallede ev bulmaları kolay olmamış ama başka bir mahallede de ev aramıyorlar, çünkü başka mahalleye kayıtlar durdurulacak. Buldukları eve bir kira, iki kira depozito ve emlakçı parası 22.000 lira ödediklerini söyleyen Emel, kendinden çok komşusunun sorununu dert ediyor.

Görsel: Freepik

Ceren'i ayakta tutan dayanışma

Yüksel YILDIZ
Zahide KİPER
Esenyalı-İstanbul

En temel gıda maddelerine erişimin zorlaştığı, açlık sınırının 7 binlerde yoksulluk sınırının 24 binlerde seyrettiği ve bu rakamların her ay daha da arttığı bu günlerde işsizlik, yoksulluk ve göç hikâyeleri ile derneğimize gelen kadınların sayısında büyük bir artış gözlemliyoruz. Adana'dan gelen Ceren'in ve onun aracılığıyla Esenyalı Kadın Dayanışma Derneğine gelen başka akraba ve tanıdıklarının iş bulmak ve geçinebilmek için İstanbul'un yolunu tuttuklarını öğreniyoruz.

Ceren'in bodrum katında, mutfaklı olmayan iki göz evine misafir oluyoruz ve hem şiddet hem açlık sarmalı içerisinde verdiği hayat mücadelesini dinliyoruz ondan... Eşi ve 7 yaşındaki kızıyla birlikte ekonomik olarak sıfırı tüketmişken yaklaşık bir ay önce İstanbul'a göç etmek zorunda kalmışlar.

Eve girdiğimizde salonda fazla eşyanın olmaması dikkatimizi çekiyor. Bir çekyat, komşulardan geldiğini öğrendiğimiz bir tüplü televizyon ve masa... Yerler beton, soğuğu önlemek için birkaç kat kilim ve örtüyle kaplanmış. "Doğal gazı ve ocağı olmayan bir evde İstanbul'un keşmekeşinde ayakta kalabilmek için çabalıyoruz" diyor Ceren. "Aslında biz göçebeyiz. Çocukluğumdan beri ekmeğimiz nerede ise oraya çadırımızı kurar çalır o iş bitince başka topraklarda ekmeğimizi çıkarırız. Mev-

simlik işçilik dünyanın en zor işidir. Su olmaz, aş olmaz, kışın soğuk olur ısınamazsın, yazın sıcak olur serinleyemezsin. Hastalanırsın bir güvencen yok, kendi imkanlarımızla iyileşmeye bakarız. Okumak istersin, okula gidemezsin. Bizim ailede ablam ve abim dışında kimse okula gitmediği için okuma yazma bilmez. Annemin yemek, çay yaparken yaktığı odun ateşinde odunların karasından tebeşir yapar bir duvar bulabilirsem kendi kendime harfleri birleştirip okumaya yazmaya çalışırdım. Okumak için çok çabaladım ve kendi kendime öğrendim. 17 yaşında akrabamla evlendirildim. Hem eşimden hem eşimin ailesinden şiddet gördüm. Evlendikten sonra kaynanamla birlikte yaşadım. Kaynanam her seferinde beni eşime şikayet ediyordu. Akşam eşim eve geldiğinde beni dövüyordu. Neden dövdüğünü bir türlü anlayamadım. Kızım doğduktan sonra da evimizi ayırmak zorunda kaldık."

'YA AÇLIKTAN ÖLECEKTİK YA DA KENDİMİZİ VAR EDECEKTİK'

Eşinin işsiz olduğu bir gün, annesine gidip çocuğunun aç olduğunu söyleyip 10 lira ekmek parası istediğini, annesi vermeyince o akşam aç uyduklarını anlatıyor. "Hepimizin canına tak etmişti nereye kadar böyle devam edecek bilmiyordum. Kızımın okula gitme yaşı geldi ancak bu ekonomik sıkıntılardan onu okula bile yazdıramadık. Ekmek bulamazken tefecilerden

aldığımız paralar faiziyle birlikte dağ oldu. Borcumuz üç iken beş vermek zorunda kaldık. Kaynımın İstanbul'a gelmesi, tersanede işe başlamasıyla bizim de İstanbul yolculuğumuz başladı. Gitmekten başka çaremiz yoktu, ya açlıktan ölecektik ya da gurbette yaşayıp kendimizi var edecektik. Tersanede şartlar biraz daha zor ama sigortası olması ayda bir asgari ücretin elimize geçmesi aç kalmaktan iyiydi. Evi zar zor bulduk. Bodrum katı mutfaklı olmayan bir ev ama bana ve kızıma bu ev saray gibi geldi. İlk defa kendimize ait bir evimiz oldu."

'BU YOKSULLUĞU BİRLİKTE ÇÖZERİZ'

"İlk muhtarlığa gittim oradan bir komşum beni derneğe yönlendirdi. Derneğe ilk girdiğimde çok utanmışım. Hayatımda ilk defa kızımın okula gidebilmesi için yardım istedim. Sonra bir baktım kadınlar kızımın okula gidebilmesi için el ele vererek okul kıyafetlerinden defterine, çantasına ayakkabısına kadar her şeyi tamamladı. Dayanışmanın özellikle de kadın dayanışmasının bu mahallede ne kadar etkili olduğunu gördüm. Yalnız olmadığımı hissettim. Şimdi daha yeniyim ama bu dayanışmanın bir parçası olmayı çok istiyorum. Kızımı her okula bıraktığımda derneğin yolunu tutuyorum, kadın arkadaşlarla sohbet ediyor 'Birlikte ne yapabileceğimizi konuşuyoruz' diyor. Çaylarımız biter, sohbetimiz son bulur, kalkmaya hazırlanırken "Bizi kurtaracak olan dayanışmayı ayakta tutabilmek ve birlik olmak. Bu yoksulluğu birlik olarak çözebiliriz" diyor Ceren gözlerindeki ışıltıyla.

Bayat ekmeğe, elde çamaşır yıkamaya mahkumiyet

İlkem SEVINÇ
Tuzluca'yır Kadınları Dayanışma Derneği

BİRİNİN İsmi Sene, Iraklı Türkmen; milyonlarca göçmenden biri... Diğeri Tülay, Anadolu. İkinin ortak derdi ise yoksulluk, geçim... Dostoyevski'nin, Tolstoy'un romanlarında okurken "Yok artık, bu kadar da yokluk olmaz!" dediğimiz her şeyi bizzat yaşadık son zamanlarda. Enflasyon canavarı hepimizi yutmadan, bu gidişata "Dur!" demek insanlık görevidir bir yerde...

YEMEK DİYE BAYAT EKMEK

Sene, kirasını ödeyememekten, evine ekmek dahi alamamaktan dert yanıyor. İki küçük çocuğun bezi, maması, insanca yaşayacak kadar temel ihtiyaç gıdası, her şey lüks olmuş onlar için. Taşındığında evinde eşyası bile bulunmayan Sene'ye, Tuzluca'yır Kadınları Dayanışma Derneği olarak bazı eşyalar sağladık. Erzak, gıda ihtiyacı da karşılandı fakat, eşya gibi değil boğaz. Durduğu yerde durmuyor senelerce. Sene de akşamdan ne kaldıysa, sabah onları yediriyor çocuklarına, çoğu zaman önlerine bayat ekmek ıslatıp koyuyor...

ÇAMAŞIRLAR ELDE, ÜÇ KİŞİ BİR KANEPEDE

Tülay'ın öyküsü başka, dertleri ortak demiştik Sene'yle. O da geçinemiyor. Kocası yeni işe başlamış, gelen yardımlar da kesilmiş. Eşyalarını yoksulluktan satmak zorunda kalmışlar. Elinde yıkıyor çamaşırını. "Bulaşık neyse, seve seve yıkıyorum elimde ama çamaşır yıkamak zoruma gidiyor" diyor. "Birisi karyola getirdi, üzerine koyacak yatak bulamadığımdan kanepede yatıyoruz üç kişi. Oğlum gece yataktan yere düştü kaç kere. Üstelik otizmli, nasıl tedavisini, özel eğitimini sağlayacağız? Gelecek kaygılarından, günümü yaşayamaz oldum. Eşimi çok seviyorum, ama parasızlıktan onunla da anlaşamaz olduk. Ekonomik sıkıntı huzur bırakmıyor." Tülay ailesinin istemediği bir evlilik yaptığı için aile de sırt dönmüş. Eşinin ailesinden de kimse yok yardımda bulunacak, çaresiz çözüm arıyor...

Çözüm, geçici yöntemlerle yoksullara nefes aldırarak, yara bandı olmak yerine yoksulluğu ortadan kaldırmak! Yoklukla, yoksullukla mücadele etmek değil mi asıl mesele? Mümkün mü peki? Dünyada yoksulluğun olmadığı ya da çok az ülkeler olduğunu biliyorsak, bastığın yerden bereket fişkıran topraklarımızda neden olmasın...

Fotoğraflar: Ekmek ve Gül

Hacer'in yavrusundan, Birgül'ün bebeğine Tüm çocuklar için birlikte mücadeleye!

Gözde MEYDAN

“Her gün öğle saatinde evde küçük çocuğumu bırakıp okulun önüne geliyorum, geçen gün evde bıraktığım küçük çocuğum prizlerle oynamış eve gittiğimden şalterler atmıştı, yangın tehlikesi atlattık...”

Bu sözler Körfez'de yaşayan Hacer'e ait. Okula giden çocuğunun beslenme saatine aç kalmaması için küçük çocuğunu evde bırakmak zorunda kalan Hacer'in evinde; o gün yangın çıkırsa Hacer'in 'anneliği, kadınlığı, insanlığı, ihmalkarlığı' yerden yere vurulacaktı. Çocuk ve yaşlı bakımı, çocukların eğitimi, beslenme ihtiyacı ve ev işlerinde yaşanan her türlü aksaklığın faturası açlık, yoksulluk ve belirsizlik koşulları altında tüm bunları karşılamakla yükümlü kılınan kadınlara kesiliyor hep.

Aylardır pazara gidememiş, marketlerin çıkma tezgahlarından alışveriş yapmak zorunda kalan, sofraya konan yemeğe harcanacak yağın, doğalgazın bile hesabını yapar hale getirilen kadınlar için hayat her gün daha da ağırlaşıyor.

BİZİ KUŞATAN TEK ŞEY YOKSULLUK

Hükümet ise 'en iyi işleyen, en kuşatıcı sosyal destek sistemi'ne sahip olduğumuzu öne sürerken; rakamlar iktidara geldikleri günden bu yana kadınları kuşatan tek şeyin daha fazla yoksulluk olduğunu gözler önüne seriyor. Örneğin, 2002 yılında 1,6 milyar lira olan sosyal yardım bütçesi, söküğün artık yama tutmadığını görmüş olacaklar ki 2023 yılında 258 milyar liraya çıkarılacakmış. Bu sosyal yardımlardan yararlanabilmek için kadınlar yoksulluğunu ispatlamak, onur kırıcı sorulara ve ev ziyaretlerine de katılmak zorunda.

İktidarın politikaları sadece yoksulluğumuzu derinleştirmekle kalmıyor aynı zamanda bu koşullar karşısında hakkını arayan, itiraz eden, yan yana gelenleri baskıyla kontrol altına almak, kendisine yönelecek tepkileri dağıtmak üzere her türlü yolu da mübah sayıyor. Örneğin son olarak yürürlüğe giren sansür yasasının hem haber alma hakkımızın engellenmesi hem de kadınların şiddete, yoksulluğa karşı yükselen sesini bastırmanın da bir aracı olacağını biliyoruz.

Bu kuşatılmışlığı aşmanın tek yolunun aynı talepler etrafında yan yana gelmek, tüm baskılara rağmen bütün imkanları

seferber etmek olduğunu, talebimizin haklılığıyla, yan yana durmanın gücünü tekrar tekrar yaşayarak öğreniyoruz.

“OLMAZ”DAN “YAPABİLİRİZ”E

Mayıs ayında “Okullarda 1 öğün ücretsiz, sağlıklı yemek her çocuğun hakkı” diyerek başlattığımız kampanya tüm hızıyla sürüyor. Bu talep ülkenin dört bir yanına yayıldı, mecliste soru önergeleri ve kanun teklifleriyle gündeme getirildi, ulusal basında yer buldu. Bu söz herkesçe sahiplenildi.

Ülkenin farklı kentlerinde, mahallelerde, okul önlerinde, pazar yerlerinde açtığımız stantlara ilgi oldukça yüksek. İlk başlarda “Olmaz, hayatta yapmazlar”, “Bunlar çocuklarımızı zehirler”, “Biz her şeyi cebimizden veriyoruz, bunu da bizden alırlar” gibi tepkiler; ısrarlı çalışma ve kampanyanın da gündem olmasıyla yerini “Kampanya için ben ne yapabilirim?”, “Kendi okulumda ben de imza toplayabilirim” sözlerine bıraktı. Kampanya sürecinde çeşitli yerel yönetimlerin okullarda bir öğün yemek için girişimde bulunması da bu talebin hayata geçirilebilirliğini ortaya koydu, “Evet, olabilir” sözü güçlendi.

Sosyal medya hesaplarımıza mesaj atan kadınlar imza föylerine ulaşmak istiyor, örneğin Kocaeli'de hiç ilişkimizin olmadığı bir mahallede bize ulaşan kadınlarla mahallelerinde imza topladık, mahalledeki okul önüne de gideceğiz. Kampanyamıza destek vermek isteyen Diyetisyenler Derneği Kocaeli Temsilcisi Ercan Kaplan ile imza toplamak için gittiğimiz okullarda, okul önlerinde beslenme üzerine etkinlikler gerçekleştireceğiz. Görüştüğümüz İzmit Belediyesi kampanyamıza destek sunarken, belirlediği okullarda da bir öğün yemek dağıtımına başlayacağını duyurdu.

ÜLKE GERÇEĞİNE UZAK YÖNETİCİLER

Gebze Belediye Meclis toplantısında CHP grup sözcüsü Saide Aslan Çalışkan “Okulda 1 öğün ücretsiz sağlıklı yemek” teklifini sunduğunda, Gebze Belediye Başkanı Zinnur Büyükgöz çocukların aç olmadığını, bunu 'solcuların' uydurduğunu söylemiş. Büyükgöz oturduğu deri koltuklarda istediği kadar gerçekleri inkar etsin. Gerçek bu! Kendisine de bir kez daha sesleniyoruz: Bir gününüzü ayırın, okul önlerini gezelim birlikte; veliler anlatsın size uydurma dediğiniz ger-

çekleri.

Okulda 1 öğün ücretsiz sağlıklı yemek talebinin çocuklarımızın sağlığı için olduğu kadar, kadınların üzerine yıkılmış olan beslenme yükünün biraz olsun hafiflemesinin ne kadar hayati olduğunu her gün daha iyi anlıyoruz. Ve biliyoruz ki bu hak elde edilecekse bizlerin mücadelesiyle olacak. ETF işçilerinin haklarının gasp edilmesine karşı fabrika önünde günlerce sürdürdüğü direnişi hatırlayacaksınız. Patronun işçilere kulak tıkayıp, “Çocuğumun psikolojisini bozuyorsunuz, eylemleri bitirin” demişti. İşçilerin çocuklarının hissettiği, ETF işçisi Birgül'ün karnındaki bebeğinin geleceği onların umurunda değil! ETF işçileri mücadeleleri ve kararlılıklarıyla kazandı.

O zaman biz de diyoruz ki Hacer'in yavrusundan, Birgül'ün bebeğine tüm çocuklar için birlikte mücadeleye!

SENDİKALAR GÖREVE

GEÇTİĞİMİZ günlerde sosyal medyada bir öğretmenin derste aklıktan başı ağrıdığı için ağlayan öğrencisini anlattığı paylaşımına yorum yapan başka öğretmenler de kendi okullarındaki manzaranın benzer olduğunu ortaya serdiler. Bu çalışmayı ülkenin dört bir yanında yürüten arkadaşlarımız, okul önlerinde ve öğretmen odalarında yürüttükleri tartışmalarda öğretmenlerin de bu kampanyayı sahiplendiğini, çünkü çocukların bu halini her gün görmenin hem duygusal yüklerini hem de sorumluluğunu taşıdıklarını gösterdi. Sendikalardan da bu konuyu daha çok gündem ederek, çalışmanın bir parçası yaparak bu çalışmayı sahiplenmesi gerekiyor.

TUVALETEN SU İÇEN ÇOCUKLAR

BAZI okullarda kadınlar karda, kışta, yağmurda çocuklarına beslenme çantası götürüyor, okula girmeleri yasak olduğu için okulun önündeki parklarda, kaldırımlarda çocuklarını beslemeye çalışıyor. Her gün o çantayı neyle dolduracağını düşünmek, çocuğunun iyi şeylerle beslenmesini istemek ama buna uygun ücretin eve girmemesi kadınların çaresizliğini artırıyor. Bir okul önünde konuştuğumuz kadın gözleri dolarak anlatıyor: “Bugün çocuğum tuvaletten su içmiş. Harçlık verememiştim, su 4 lira, bazı gün oluyor evde ekmek parası oluyor.”

Fotoğraf: Ekmek ve Gül

Bir başınalık duygusunu umuda dönüştüren Ekmek ve Gül

Evin TURGUT
Kadıköy-İstanbul

Kaç zamandır okullarda yetersiz beslenme gündemiyle harekete geçen öğretmenler, veliler etkili bir çalışma yürütüyor. Ama durum salt devlet okullarında böyle değil, devlet okullarındaki eğitimi yetersiz gören ve tüm yatırımı çocuklarının eğitimine yapan emekçi bir kesim de var. Özel okullardaki zengin çocukları ile emekçi çocukları arasındaki uçurum da gittikçe büyüyor. Tüm bunların içinde yine bunlarla cembelleşen, ekmek ve yaşam kavgası veren kadınlar oluyor.

Eskiden çalıştığım özel eğitim kurumundan bir öğretmen arkadaşım ile buluşuyoruz. O anlatıyor ben dinliyorum, o ağlıyor ben susuyorum. Bir süre sonra birbirimize bakıp beraber susuyoruz. Bir senedir hep aynı şeyleri konuşuyor ve dertleniyoruz.

'SANKİ ÇOCUĞUMUN FİDYESİ İÇİN ÇALIŞIYORUM'

Melek eşinden boşanalı dört sene olmuş, çekişmeliye dönmesin ve başına bela olup oğlunu almasın diye anlaşmalı boşanmış ve nafaka da almamış. "Yeter ki bizden uzak dursun" diyor. 6 yaşında bir oğlu var. Okulda öğle yemeğinde aldığı meyveyi ve kahvaltıdan kalan peynir, çikolata, bal, tereyağı gibi küçük paket ürünleri alıp eve götürür, bunları oğlunun beslenmesine koyacağını söylerdi. İkinci kahvaltısında verilenleri ise hiç yemez, sudan ekmeğe her şeyi oğlu için alırdı. Özel okulda çalışan öğretmenlerin çocukları o okula belli bir indirimle kayıt olabiliyor diye Melek de oğlunu kendi çalıştığı okula kaydetmiş fakat bu indirim o kadar az ki aslında yalnızca çocuğunun eğitim masrafları için çalış-

Fotoğraf: Ekmek ve Gül

mış oluyor. "Sanki çocuğum burada rehlin de fidiye için çalışıyor gibiyim, karın tokluğuna... Çocuğumun hiçbir ihtiyacını karşılayamıyorum." Canı çekip başka şeyler istiyor diye oğluyla beraber alışverişe çıkmadığını, eve en son ne zaman et girdiğini hatırlamadığını ve kahvaltıda sürekli okuldan aldığı o ufak paket ürünlerle yaptığını söylüyor; "Sadece kira ve faturalara çalışıyorum."

BAYAT EKMEK DEĞİL, SICAK YEMEK

Günde bir öğün sağlıklı, ücretsiz yemek her çocuğun hakkı kampanyasına geliyor konu. "Ah," diyor. "Ah, keşke bu kampanyayı başlatan, bunun için mücadele eden, emek veren, imza atan, imza alan tüm kadınlara sarılıp hepsini tek tek öpebilsem" diyor.

Özel okullarda bile çocuklar aç; eski-

den hemen herkes yemekhanede yerdı fakat artık bir sürü çocuk öğle yemeğinde sınıfta evden getirdiği yiyecekleri yiyor. Yemekhane fiyatları almış başını gidiyorken elden gelen de akşamdan kalan yemekleri, birkaç kahvaltılığı ya da fırından alınmış bazen bayat keki poğaçayı koymak...

Velilerden alınan on binlerce lira nereye gidiyor kimse bilmiyor. Öğretmene gitmediği malumunuz, yemekhanede verilen yemekler kuş kadar. Kitapların alış fiyatı ile veliye satış fiyatı arasında yine binlerce lira oynuyor.

Ama diyor Melek, "Ekmek ve Gül'ü okuduktan sonra anladım ki bu düzen böyle sürüp gitmeyecek." "Bugün, günde bir öğün sağlıklı ve ücretsiz yemek kampanyası bu kadar ses getirdiyse ve bu kadar kadını bir araya topladıysa demek ki hâlâ umut var, hâlâ yapabiliriz."

rimizin ihtiyaçlarını sağlamaya çalıştık. Haftada bir veya iki gün ev yemekleri de ekleyerek çocuklarımızın eğitimine katkı sunmaya çalıştık. Bu bizim için çok zor bir süreçti, bizi tek mutlu eden çocuklarımızın temel ihtiyacı olan yiyecekleri su, meyve, tost gibi ihtiyaçlarını cüzi fiyatlarla temin edebilmektir.

Şimdi okulumuzda hâlâ bir kantin bile yok ve çocuklarımız burada eğitim görmeye devam ediyor.

Devletimizin çocuklarımızın ihtiyacı olan temel beslenmesi olan gıda desteğini sağlamasını, düzenli, her gün sıcak yemek vermelerini, bir eğitim gününü aç geçirmemeleri adına çocuklarımızı bu hakkın sağlanmasını çok isterdim.

Kocaeli Hereke'den Hülya

Kantini bile olmayan okullar, çözüm arayan veliler

MERHABALAR,

Hereke daha önceleri birçok yönden tanınan, değer gören, belediyesi de olan bir yerken; nüfusu az olduğu için mahalle olarak Körfez Belediyesi'ne bağlandı. Mahallemizde bir okulda ilkokul ve ortaokul öğrencileri bir arada eğitim görüyor. Çocuklarımızın kalabalık okul ortamında, büyük ve küçük sınıfların birlikte eğitim görmelerinin zorluklarının farkındaydık, biz veliler imza toplayıp gerekli mercilere sesimizi duyurmaya çalıştık. O dönem veli-

lerin birlik olması sayesinde okulumuz tekrar ilkokula dönüştürüldü. Okulumuzun bir başka sorunu ise kantininin bulunmamasıydı, okulumuza prefabrik kantin istemek için yetkililere başvurduk fakat sesimizi duyuramadık. Çocuklarımızın çoğu okul saatleri ve öğle arası ihtiyaçlarını sağlayamadıkları için biz veliler ve okul aile birliği olarak okul içinde sıraları birleştirerek, satış standı kurduk. Kendi içimizde düzenli olarak görevlendirmeler yaparak çocukla-

EKMEK KAVGASINDA GÜLSÜZ BIRAKMAYAN KADINLAR

ÖZEL okullardaki sömürü, çalışma saatleri ve zorluğu ortada iken bir de kadın olarak yalnız yaşamının zorluğundan bahsediyor. Bekâr olduğunu öğrenen komşularının değişen tavırları, esnafın imalı söylemleri, evlensin diye yapılan baskılar... Daha önceki buluşmalarımızda verdiğimiz Ekmek ve Gül'ün son üç sayısını okumuş Melek. Okurken yer yer öfkelenip üzüldüğünü, yer yer içinin umut olduğunu ve asla yalnız olmadığını hissettiğini söyledi. "Öğretmen de olsak, doktor da olsak, fabrikada ya da bir holdingde de çalışsak derdimiz tasamız hep aynıymış meğer" diyor. "Yalnız değilim, benim gibi olan ve yaşam mücadelesi veren bir sürü kadın var. Onların hikâyeleri, mektupları, yazıları bana direnç verdi, umut verdi."

"Eskiden", diyor Melek; "Ne yaptı da eşi boşadı acaba, 'Oğlunla bir başına, dul yapamazsın en iyisi evlen', 'Öğretmen maaşıyla nasıl altından kalkıyor bunca masrafın, kesin başka bir iş var bunda' gibi sözlerle, imalara çok takıldım ama şimdi bunlar yerine benim gibi kadınların, başka pek çok dertle, sorunla uğraşan kadınların seslerini dinliyorum. Beni bu ekmek kavgasında gülsüz bırakmayan tüm kadınların kalbinden öperim."

TANIDIK BİR YER:

HAPİSHANE

Sedef AKÇAY

“Kendimi açıklamak zorunda kaldım, ta en başından... nedenlerini izah etmem gerekirdi... Ama kim merak ediyor ki beni? Biri beni merak edecek olursa... Ah ilgi! Her şeyi itiraf etmek isterdim. Ancak anlaşılmama korkusu beni suskunluğa itiyor.”

Hırsızlık yaptığı gerekçesiyle suçlanan ve kaçma tehlikesi olduğu düşünülerek apar topar tutuklanıp hapse gönderilen bir kadının, Emmy Hennings'in sözleri bunlar. Kendi hapishane deneyimini anlattığı otobiyografik romanı “Hapishane” ile bu anlaşılmama korkusunu öyle güzel anlatıyor ki Hennings. Ne de olsa Hapishane’de çoklar... Anlaşılmayanlar ve bu yüzden susmak zorunda kalanlar...

Bu romanda anlatılanlar o kadar tanıdık ki, sanki yazılmasının üzerinden 100 yıl geçmemiş gibi. Nedir peki bu tanıdıklık? En baştan başlamak gerekirse; Hennings, Paris’te sahne almak için bir süreliğine Almanya’dan ayrılmayı planlayan ama bunu yapmadan evvel de süren davasının sonuçlanmamış olmasının verdiği rahatsızlıkla yetkililere durumu bildiren bir mektup yaza-

cak kadar dürüst ve suçsuz biri. Tabii ki bilindik bir şekilde bu dürüstlük cezasız kalmaz ve kaçma şüphesi gerekçesiyle tutuklanmayla sonuçlanır. “Yani, kim böyle bir mektup yazacak kadar aptal olabilir! Aferin size!” diyerek kıkırdayan polis memuru, yargının nasıl bir sistemde işlediğine dair somut göstergelerden biri olarak çıkar karşımıza. Öyle gevrek gevrek gülen polisler de apar topar yapılan tutuklamalar da hep bilindik durumlar. Örneğin romanı okur okumaz aklıma Çiğdem Mater geldi, o da yeni filmi için Almanya’dayken duruşma için Türkiye’ye döndüğünde kaçma şüphesiyle tutuklanmıştı...

YOKSULLARA İŞLEYEN YASALAR

Bir anda kendinizi hiç istemeyeceğiniz bir yerde bulsanız ne yapardınız? Güçlü duramıyor tabii Hennings de daha doğrusu güçlü olma tanımına göre de değişir bu. Duyguların içinde bulunduğun duruma göre değişkenlik göstermesi ve bunların içinde öfke,

üzüntü, acı olması da çok *insani*. Hennings müthiş bir gözlem yeteneğiyle her bir anı her bir noktayı detaylandırarak anlatıyor ve kendinizi orada o durumda yaşarken buluyorsunuz. Sonrasında yavaş yavaş başka hayat hikâye-

leri dahil oluyor romana ve işte bu hikâyeler emekçi sınıflardan kadınların yasalar karşısındaki yalnızlığını bizlere gösteriyor. “Ben elli feniklik çikolata yüzünden buradayım” diyor Anna ve sonra “Sen, başkası çikolata yürütse, onu ihbar eder misin? Kimse benden bunu yapmamı isteyemez. Ama bu yüzden beni içeri tikiyorlar. Benden bir suçlu yaratmak istiyorlar” diye ekliyor. Gerçekten de emekçilere karşı katı bir şekilde işletilen yasalar, bu yasalara karşı gücü olmayan emekçileri birer “suçlu”ya çeviriyor. Hâlbuki bu suçu yaratan koşullar tüm gerçekliği ve ağırlığıyla orada duruyor ama onu görmeyi istememek tam da sistemin insani olmadığını bizlere gösteriyor. Seneler önce hayal meyal hatırladığım bir haber, baklava çalan çocuklar tutuklandı...

Anna’nın “Sen hakkatten ahmak-sın!” diyerek kızdığı ‘metres Hafner’ de hayatın sillesini yiyenlerden. Aşık olduğu adama (ve adam bir Kont) ölümüne kadar bakmış ama o adam kendisine tek bir güvence bile sağlamadan bu hayattan geçmiş gitmiş. Hafner onca şeye rağmen hâlen adama pek laf söyleyemeden arkadaşının kendisine kızıyor olmasına hak veriyor. Hemen yanı başlarında kendi çocuğunu öldüren Else, “atık kemik kasesi” soyulduğu için tutuklanan Marie ve başka başka adları olmayan bilindik hikâyeler uğruyor romana. Hepsisi de yoksulluğun birleştirdiği ortaklıktan olsa gerek birbirlerini anlar gibiler ve birbirlerine karşı yargısızlar. Hennings

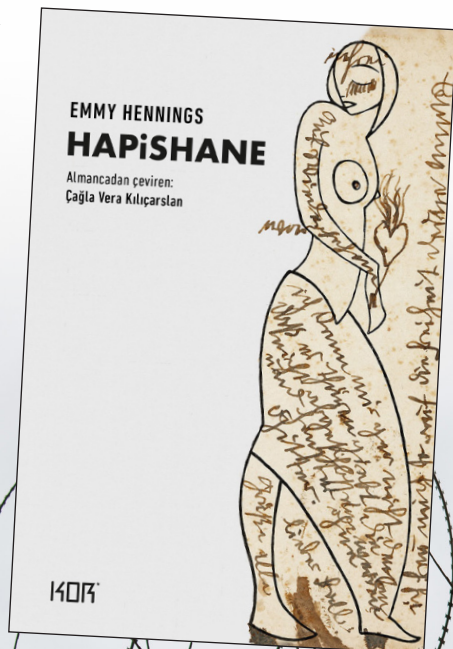
romanın başından sonuna kadar farkında olmadan bir dönüşüm geçiriyor. İlk başlarda yaşadığı şaşkınlık, kabul lenememe duyguları yerini, “kader arkadaşları”nın hikâyelerini öğrendikçe, bir çeşit olgunluğa bırakıyor.

BİR İLK ROMAN

“Hapishane”, bir kadının kendi hapishane deneyimlerini anlattığı ilk roman örneklerinden olması sebebiyle çok kıymetli. Buna ek olarak, gerek I. Dünya Savaşı’nın hemen ertesinde, 1919 senesinde yazılmış olmasıyla gerek yazarının özel bir kişilik olmasıyla kuşkusuz okunmaya değer bir roman. Hennings’i özel kılan yazar ve şair olmasının yanı sıra ünlü bir kabare yıldızı olarak, şarkılar söyleyip sahne performanslarıyla bir döneme damgasını vurması. Ek olarak, Dada akımı denilince sayılan belli başlı erkek sanatçıların yanında pek bilinmese de Emmy Hennings bu akımın kurucularından, önemli isimlerinden. Hem bir dönemi anlamak hem de Hennings’i tanımak isteyenler için, ilk defa Kor Kitap tarafından Türkçeye çevrilmiş Hapishane romanını okumalarını tavsiye ederim.

Kitaptan son bir alıntıyla bitirelim o hâlde,

“Ben tutukevinin avlusunda kaldırım çiçeği kadın ve genç kızların, hani galip gelirken kendini yenilmiş ilan edecek kadar zarif olan şu kızların yüzlerinde gülümseyen üstünlüğü gördüm. Bu zarafet, kalın duvarlar arasına hapsediliğine göre tehlikeli olmalı.”

SOSYAL YARDIMA BAK: 400 liralık kart, kıyafet için 30 dakika süre!

MERHABA sevgili Ekmek ve Gül okuyucuları,

Bu mektubu sizlere İstanbul'un emekçi semtlerinden biri olan Tuzla'dan yazıyorum. Ben ve ailem pek çok emekçi ailenin yaşadığı gibi ekonomik darboğazla boğuşur durumdayız. Normal koşullarda evimizde tek çalışan kişi eşim. Ancak o da yaklaşık üç aydır işsiz. Ben ve ailem tüm bu ekonomik güçlüklerle boğuşurken bir çözüm yolu olarak belediyenin gerekli birimlerine sosyal yardım için başvuruda bulunduk.

Görevliler vatandaşın yardıma yeteri kadar muhtaç olup olmadığını tespit etmek için ev ev dolaşarak incelemeler yapıyor. Benim evime de yardıma ihtiyacımız olup olmadığını denetlemek için görevliler geldi ve bazı fotoğraflar çektiler. Ben ilk olarak maddi yardım için başvuru yapmıştım. Eğer aile çok kötü durumdaysa aylık, iki ayda bir ya da üç aylık yardım bağlanıyor. Bana her ay yenilene, içinde 400 lira bulunan bir sosyal kart verdiler. İlk alışverişimde 76 liralık bir kutu yumurta, 1 buçuk kiloluk Tursil, kahvaltılık olarak bal, zeytin, yarım yağlı süt alabildim. Sosyal kart ile bunları ödemeyi geçtim, üzerine 50 lira da para ödemem gerekti. Önceden çocuklarıma tam yağlı süt alabiliyorken şimdi yarım yağlı süt almak zorunda kalıyorum. Hatta bir çocuğumun beslenmesine süt koyarken diğerine koyamadığım zamanlar dahi oluyor. Devlet vatandaşı adeta sosyal yardıma muhtaç bırakmış durumda. Verilen sosyal yardımın hiçbir derde deva olmadığı da benim evime yaptığım tek seferlik alışveriş ortaya koyuyor.

Bir diğer sosyal yardım türü belediyenin yine başvuru sonucu ailenin yeteri kadar ihtiyaç sahibi olduğuna karar vermesi ile yaptığı

giysi yardımı. Belediye tarafından oluşturulmuş Gönül Elleri Çarşısı etiketli veya ikinci el giysilerin olduğu bir mağaza. İhtiyaç sahibi aileler gelip giysi alışverişini buradan yapıyor. Giysi yardımı almaya hak kazanan kişinin kıyafet seçebilmesi için tanınan süre ise toplam 30 dakika. Bu yüzden gelen insanlar olur olmaz demeden ne varsa toplayıp alma telaşına düşüyor. İnsanlar bu yardımlara keyiflerinden değil ihtiyaç sahibi oldukları için başvuru yapıyor. Ancak tablo tam bir hayal kırıklığı.

Normal koşullarda ailemle alışveriş yapmak, göz atarak dolaşmak saatlerimizi alan keyifli bir iş. Ancak ne mümkün. Şu an en basit kıyafet bile 200 liradan başlıyor. Kendi deneyimlerimden yola çıkarak çok rahat söyleyebilirim ki verilen 400 liralık maddi yardım da, insanlarla alay edercesine 30 dakikaya sıkıştırılmış kıyafet desteği de binlerce ihtiyaç sahibi ailenin yaşadığı ekonomik bunalımı çözemez. Üstelik bu yardımlar her vatandaşa sağlanmıyor. Olması gereken yükselen enflasyona bir an önce müdahale edilmesi, yaşam koşullarının daha yaşanılabilir duruma getirilmesidir. Yoksa yardım adı altında ufak tefek göz boyama işleri olarak kalacaktır yapılanlar.

Tuzla'dan bir kadın

NASIL GEÇİNECEĞİZ?

ASGARI ücretle geçinmeye çalışan biri olarak, bu ülkede asgari ücretle geçinmenin aşırı zor olduğunu belirtmem gerekir. Gerçek anlamda içler acısı, bir işçinin 9-10 saatlik emeğinin karşılığı 180 lira civarına denk geliyor ki bu para o kişinin günlük beslenme ihtiyacını bile zor karşılıyor.

Bence asgari ücrete zam gelmesi bir nebze çözüm olabilirdi ama tabii şunu da biliyoruz ki maaş ne kadar zam gelse paralel olarak tüm temel ihtiyaçlara da ciddi zamlar geliyor. Maaş 5 bin 500 iken domatesin kilosu 15 lira ise maaş 8 bin lirayı görürse domatesin kilosu da 25-30 lira civarına çıkıyor. Yani yapılan hiçbir zam bizim faydamıza çıkmıyor. Zam yapmak enflasyonla mücadele için yeterli bir çözüm değil, eğer maaşlara zam yapılacaksa ürünlere gelen zamları azami durumda tutabilmeleri gerekiyor.

*Zeynep ŞEKERCİ
VAN*

'BU HANIMLA GÖRÜŞMEK YOHH...'

YAŞLANDIKÇA insan anıları hatırlamayı daha çok tercih ediyor nedense. Yıllar önce çalıştığım işyerinde yaşadığım bir anı geldi gözlerimin önüne. Orta yaşlı temiz giyimli, düzgün aile tablosu çizen bir çift gelmişti işyerime. Karı-koca kendi aralarında konuşuyorlardı. Sesleri yükselince ister istemez kulak misafiri oldum. Kadın eşine gezmek istediğini söylüyordu. Beyefendi son sözü söyleyen edasını yüzüne takınarak; "Yoh" dedi sadece.

Kadının üzüntüsü yüzündeki çizgilere yansdı. Başladık ayaküstü sohbete. "Beyefendi müsaade mi etmedi?" dedim. Evet dedi, "Çok bencil hep kendi geçer, bana sıra gelince hep bahane, hep yok der. Her işini ben yaparım. Evimiz dublex, odasında çay içerken çaydanlık yanında durur; en alt katta olsam bile arayıp gel çayı doldur der" dedi.

Ben tabii şaşkınlıkla "Sen de çıkıp dolduruyor musun?" dedim. "Evet, sen doldurmaz mıydın?" dedi. "Yok doldurmazdım, ben yukarı çıkardım. Camı açar çiğliği basardım. Herif herif hele gel bak ne olmuş diye. Gelirdi camın yanına, bak arabayı kuş pislemiş der camdan iterdim" diyerek kahkaha attım. Biz aramızda gülüp şakalaşırken, beyefendi döndü ve eşine "Yürü gidiyoruz yohh bu hanımla görüşmek yohh bir daha" diye söyleniyordu. Bir taraftan da "Böyle kadınları yaşatmayacaksın, topuğuna bir tane sıkacaksın olacak bitecek diyerek" çıktı, gitti. Biz ise kahkahalarla ayrıldık birbirimizden.

Kocaeli'den bir kadın

'Patronlar bizden az vergi ödüyor, nasıl olacak böyle?'

MERHABA Ekmek ve Gül okurları;

Ben Tuzla Organize Sanayi bölgesinde bir yıldır plastik fabrikasında çalışıyorum. Fabrikada 400 işçi var, yarısı kadın. İşyerinde Çimse-İş Sendikası var, ama varlığı yok. Patronla pazarlık masasında anlaşan, bizden yana mı patrone yanına mı belli olmayan bir sendika.

Bundan 1 ay önce şube başkanı fabrikaya gelip bizleri bir araya topladı, temsilcilerle birlikte. "Çok iyi zam aldık" diyerek söze başlayan şube başkanı "Asgari ücretin üstünde bir zam aldık, devlet yüzde 30 verdi, biz yüzde 33 zam aldık" diyerek şov yaptı ve hemen gitmek istedi. Bir kadın arkadaş da işyerinde sıkıntılar olduğunu söyledi ancak şube başkanı fazla zamanı olmadığını, şubeye gelip, çay kahve içip konuşabileceğimizi söyledi. Biz işçilerin o kadar sıkıntısı vardı ki ne olup bittiğini anlayamadığımız bir durumla karşı karşıya kaldık. Başka bir kadın arkadaş alınan zammın iyi olmadığını, geçinemediğimizi söyledi ama şube başkanı yine de alınan

zammın iyi bir zam olduğunu savundu. Sözüne devam eden kadın arkadaş, vergi kesintilerinin biz işçilere büyük bir yük olduğunu, yılın ortasından itibaren aldığımız maaşın asgari ücretin bile altında kaldığını söyledi. "Size bir önerim olacak" dedi. "Çimse-İş Sendikası ve Türk İş olarak örgütlü olduğunuz fabrikalarda biz işçilerden kesilen vergilerin patronların ödemesini talep etseniz" dedi. Şube başkanı "Öyle şey olmaz, istesek de yapmazlar zaten" dedi. Kadın arkadaş yanıtladı, "Aldığımız üç kuruş maaş da vergiyle eriyip gidiyor, asgari ücretin altında maaş alıyoruz, bu sendika neye hizmet ediyor benim sorunlarımızı çözmeyecekse" dedi.

Patronlar bizden az vergi ödüyor. Biz işçiler vergide adalet istiyoruz. Az kazandıktan az, çok kazandıktan çok vergi alınsın istiyoruz. Patronlara teşvik değil biz işçilerin insanca yaşayabileceği bir ücret istiyoruz.

*İşçi bir kadın
Pendik/İSTANBUL*

Polisiye'nin erkek dünyasına çak bir

KIVILCIM!

Elif ERGİN

Dünya genelinde meraklısı çok olan polisiye türünün film ve diziler içerisinde tuttuğu yer popülerliğini korumaya devam ediyor. Özellikle toplumsal eşitsizliğin yarattığı sorunlara ve şiddetin her biçiminin nasıl bir toplumsal sistem üzerinden yükseldiğine işaret eden, hiç değilse çevresinden dolanan, bir sahne, bir replik, bir karakter ile atıfta bulunan işler ise seyircisinden artı puanları toplamayı başarıyor.

Kadınların hayatta kalma mücadelesi ne denli zor ve kolektif hareketle iç içe ise katledilen kadınların hikâyelerinin bu eşitsizlik çukurunun dibinden çıkarılarak dosya doğru anlatılıp, katiline katil denmesi de bir o kadar zor ve kolektiflik gerektiriyor.

E bu durumun kendinin dizilere, filmlere yansması yine kadın hareketinin dışıyla tırnağı ile kazanımlar hanesine yazdırmasından ileri geliyor.

İskandinav, Doğu Avrupa polisiyelerinde kadın karakterler başrollere oturalı çok oluyor. Bizim ülkemizde ise Mezarlık dizisi ile başrol tahtına kadınlar yeni yeni adım attılar diyebiliriz. İşte tam böyle erkeklerin dünyasında kadınca var olmaya çalışan, bürokrasinin hantallığı içinde

hayata tutunmaya çalışan kadınların hikâyelerinin görünür olmaya başladığı bir zamanda; "Kıvılcım" çok daha kadınca, çok daha kolektif bir adım atmış polisiyenin kurmaca ve erkek dünyasına. Üstelik Türkiye'de bir ilk olarak, podcast serisi biçiminde yayınlanıyor...

BUGÜNLERE DÜŞÜLEN BİR ŞERH

"Kıvılcım"ı hazırlayan K'nın Sesi üç boyutlu ses tasarımıyla hazırlanmış oyunların

yayımlandığı, her oyunu, oyunun hikâyesinden ve temasından hareketle gerçekleştirilen sohbetlerin takip ettiği bir kanal. İktidarın

özellikle tiyatrolara dair bir an bile gevşetmediği baskıcı tutumunu, pandemi koşullarından en fazla etkilenen alanlardan biri olarak tiyatroyu ve tiyatro sanatçıları düşününce, üretmekten, yazmaktan, podcast halinde sergilemekten vazgeçmeyenlerin bu zamanlara düşükleri etkileyici bir şerh aynı zamanda K'nın Sesi.

Metro aktarmasına yetişme, öğle yemeğini aradan çıkarma, eldeki işi bir an önce bitirme telaşına eşlik edecek bir dinleme imkanı sunuyor. Açıkçası podcast programlarını sakın, sessiz zamanlarda dinleyince anca idrak edebilen dikkat yoksunlarının günlük koşturmada içinde de kopmadan dinleyebileceği bir hikâye.

Tanıtımını görünce "Ooo baya da detaylı, dinlemesi yorucu olacak" diye düşündürüyor olsa da özellikle hikâyenin kahramanlarının kadın olmasının kadın dinleyicileri aşırı rahatlattığını söylemek gerek.

Yalnızca ilk dört bölümünü dinleyip diğer yarısının yayınlanmasını beklerken bu yazı yazıldığı için hikâyenin bütününe dair bir şey söylemek zor. Ama sadece mağdurun ya da sadece kahramanın kadın olduğu işlerden ayrılan en önemli yanının hikâyenin tamamlayıcı unsurlarının kadın olması önemli bir nokta olarak duruyor.

KIVILCIM'IN ŞARKILARI

Hikâyenin maktülü Kıvılcım, seri boyunca şarkıları ile var oluyor; bu şarkıların sözleri hem birer ipucu hem de "intihar süsü verilerrek hayatları ellerinden alınmış kadınların sesi" gibi geliyor dinlerken. "İntihar edecek gibi değildi", "Cıvıl cıvıldı", "Hayalini gerçekleştirmek için çabalıyordu" cümleleri Şule Çet gibi nice kadına göz kırparak onlara bir selam gönderiyor gibi.

Duygu Dalyanoğlu'nun kalemi, Ayşenil Şamlıoğlu'nun yönetimi, geniş bir sanatçı kadrosu eşliği ile kadın cinayetlerinin "adli vaka" ya da sabah kuşağı programlarının acılı magazin malzemesi olarak sunulmasına kadınların güçlü itirazının ifadelerinden biri olarak Kıvılcım dinleme listesine mutlaka eklenmeli.

Sekiz bölümlük podcast dizisi "Kıvılcım"ı Spotify'da dinlemek için aşağıdaki QR kodu tarayabilirsiniz.

GERÇEĞİN PEŞİNDE ÜÇ KADIN

İZMİR'de gerçekleşen şüpheli bir kadın ölümü... "İntihar" diye kapatılan bir dosya... Kıvılcım'ın intihar ettiği inanmayan bir an-

ne... Tüm engellere rağmen gerçeğin peşinde koşan üç kuşaktan üç kadın: Polis Derya, fizik öğrencisi Nehir, emekli Leman... Bu üç kadın sadece Kıvılcım'ın şüpheli intiharı ardındaki gerçek ile değil kendi geçmişlerindeki kayıpların yası ile de yüzleşiyor. Türkiye'de kadınların merkezde olduğu ilk polisi-

ye podcast dizisi olan "Kıvılcım" renkli karakterleri, zengin üslubu ve alanında yetkin oyuncu kadrosu ile dinleyenleri eşsiz bir işitsel yolculuğa çıkarıyor. Duygu Dalyanoğlu'nun kaleme aldığı senaryoyu, Ayşenil Şamlıoğlu yönetiyor. Bu ikiliye Nazlı Bulum, Ayça Damgacı, Erol Babaoğlu, Tilbe Saran, Gün Koper gibi deneyimli oyuncularından oluşan geniş bir kadro eşlik ediyor. Oyunun üç boyutlu ses tasarımı ve özgün müzikleri ise Beril Saraltun'a ait.